КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вӏашагӏкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 112 (4592). | ШИНАРДИ, 17 сентябрь, 1968 шу. | Мах 2 кап.

Ханнахьа дӀаде гурахьа дув ялат

Хьатӏадоагӏача шера ялташ хьуьйсадаре эгаре лоархӏамегӏйола ха а гуйре.

Хоаш де, Нохч-ГӀалгӏайчоь кӏошаш дӏаюоча льуттаок 76 процент гурахьа дуоча ялата дӏалоацилга. Цу дукха юртбоахама районни производственни управленей, колхозий, совхозий специалисташа, берригача механизатораша къаьстта теркам тӏабехийта агротехнически дийнагӏдолча хеношка а чаккданкка дезаш гӀуланз да хӏанз ялат дӏадувалга.

Гурахьа дув ялат ханнахьа дийнен дӏадаре мел эшар дӧьд республика дукхача колхозашкеи совхозашкеи: вьед льутташ, ялат дӏадолахьа чудоийташ хий диллед, мел эша дикагӏдола фу кийчдеьд, звенощте дӏаюха дийкъад ихаш, берригача техника кийчъяьй.

Укх гурахьа ялатийна а доакъерийна а 19200 гектара тӏа тайп-тайпара культураш дӏаюоргьа Шалковской района боахамаш, цу доакъа 14200 гектара тӏа ялат. Района механизатораша ханнахьа ахе а аьза ялат дӏаде мера ца дезаш кийчдеьд 15 эзар гектар льутта, хӏаьта чудолийташ хий диллед яьк эзар соагӏа гектара тӏа. Укх шера цига дӏадуьргдолча кӏинан мокхан берригача фу цхьоалагӏча классах да.

Шелковской районерча боахамашта юкъа гурахьа ялат дӏаде эгаре дикагӏа кийчбеннаб «Коминтерн», «Путь к коммунизму» яхача колхозий механизатораш. Плане 3200 гектар льутта ахка дезача «Коминтерн» колхоза вьеад кхо эзар гаргга гектар, дукхагӏдола льутта ах пара къесапа кийчдеьд. Шозза обработка яьй кхошта. Хӏана фосфорни удобренеш а тоесаш ялат дӏаделахьа цӏаьхьа а обработка еш ба цига. Берригача кхаш звенощта дӏа-юха дийкъад. Гурахьа дӏаюоча берригача культурай цхьоалагӏча классех доле фу кийчъяьй.

Гурахьа дув ялат дӏадере ництта дика кийча яьй Наурски, Гудермески районашкерча боахамашка а.

Цхьабакъда, гурахьа ялат дӏаде юхейисар дукха га еца а цхьайолча районий боахамий кулгалхоша, специалисташа гоьсса лелабу из лоархӏаме бола.

Укх шера 12 эзар гектара тӏа нӏаьдӏаде дезаш ба Наьсаран района механизатораш. Цу гӏулакха эш 21500 центнер фу. Из долаш да. Бакъда из дӏадувча боарамга дӏакхоачадаре ханнахьа варцагӏбаьннабац совхозий кулгалхойи агрономаши. Масала, дӏаде дезача 3500 центнер кӏаз цхьоалагӏчан шолагӏчан классах эзар центнер фу тоьац «Плиевский» совхоза, хӏаьта дӏаба беза мукх а цхьа мара цӏенбаьбац. Кийчдеьча кӏаз дуккагӏдар дӏадувча боарамга дӏакхоачаденза да «Октября 40 шу» яхача совхоза а.

Ництта во лел Наьсаран района гурахьа ялат дӏадергдола льутташ боамига а. Аллах цхьан «Плиевский» совхоза хӏанзчул тӏаьхьагӏа ахка дезаш эзар гаргга гектар льутта да, аха дезаш дукха льутта да воих совхозашка а. Цун керттера бахьан да тракторашка шин сменагӏа бола це байтар, техникех баьза пайда це эшар.

Укх деношка гурахьа дуь ялаташ дӏаде арабоела безаш ба Малгӏабика района механизатораш а. Цхьабакъда, эзараш гектараш льутта аха дезаш, дукха фу кийчде дезаш да района боахамаш.

Фу Ӏалашделга а льутташ аьха кийчдалга а тӏехьадоак Сунженски, Урус-Мартана, Шаьла, Ачхой-Мартана районий боахамий кулгалхоша, специалисташа.

Юртбоахама районни производственни управленей, колхозий, совхозий кулгалхоша, специалисташа, партийни организацеша укх деношка къаьстта теркам тӏабахийта беза хӏара боахаме аканза мел дисе льутта сихагӏа аьха даккхара. Цу гӏуланга мел эшар хӏара колхозан совхозан долаш да: шертта я низ бола техника, говза механизатораш.

Дӏадувча фуга хьежжа кул хьуьйсьам а. 1968 шера цхьоалагӏча классах доле фу мара дӏадаргдац аьнна социалистически декхараш тӏейийца дале а дукхача боахамаша кийчдаь фу эшшача тайпара дика дац. Итталгӏа сентябрь тӏамкоечаш республика дӏадувча боарамга дӏакхоачадаь 91 процент [?] эннад, цох цхьоалагӏча классах дар 47 процент. Шудукха юрта боахама Министерства, районни производственни управленей боахамий кулгалхоша, агрономаша берригача а де деза фу цӏендаре, цхьоалагӏча классах лоагӏа доацаш из дӏадувча боарамга дӏакхоачадаре. Хӏара колхоза, совхоза а фу цӏендаре а дехкадаре а мел эша техника.

Хьатӏадоагӏача шера ялташ хьуьйсадаре ництта цӏоагӏа лоархӏаме да гурахьа ялат дӏаделахьа аьн льутта Ӏобадар. Хий деннача 20 эзар гектара тӏа дӏадувргда укх шера гурахьа дув ялат. Республика колхозийи совхозийи доланаьа я дегӏан хьасапа хий детта 400 агрегат. Лоацца аьнча, чудолийташ хий дилле берригача тоганаш а вай боахамий. Бакъда, царех эсала пайда эц. Гурахьа ялат дӏаделахьа кӏанзалла ивашка хий дилладеш Сунженски, Урус-Мартана, Малгӏабика районашка. Из гӏулакх цӏенхашттаоддара, льутта хий диллара варцагӏбоала беза мелиорацен а боахамей Министерства, хий дахача системай районни управленей, боахамий кулгалхой, специалисташ.

Укх юхадисача денош хӏара колхозан совхозан цӏоаза а цӏаькка а аьна деза ялат дӏадера эша техника — сеялкаш, маккаш, культиватораш, катокаш ництта кийчъяьй, хӏаьта уш кийча йоацача ила хӏала ца йолийташ тоес еза.

Йоаьза а вае кхашка бола беча механизатореште мел эшар — бӏаьза кхача, доша газеташ, журналаш, салоӏа моттиг хилийтаре. Колхозий совхозий партийни организацеша ялат дика а сиха а дӏадийна декхаш шерра социалистически яхь йоаржа еза механизатореште юкъе, кхетамца пайда эца беза моральни материальни стимулех.

В. И. Ленин вахь 100 шу дизара наькъабенаре кхьа баьнача республика юртбоахама къахьегамхой сийлахь дахаар да гурахьа дув ялаташ ханнахьен дийнен дӏадер, хьатӏадоагӏача шера хьуьйсьама тешаме лард йоллар.

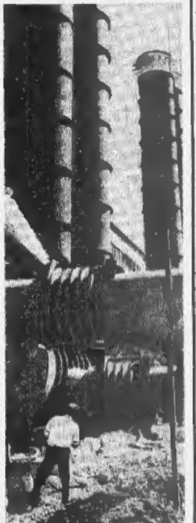

Саратовски область. Средни Азия — Центр яхача газопровода Елшански компрессорни станце хӏаране итт эзар киловатт низ болча газови кхаь турбина монтаж чакхйоалаш латт.

Уж хьалъеш я «Союзмонтажгааз» трест.

Сурта тӏа: газови турбинаш хьалъечача цхьан участке.

Е. Самойлова сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДА ТӀЕХКӀОАРГА СКВАЖИНА

В. И. Ленин вахь 100 шу дузача денна накъабехкаш 1968 шера 3800 метр бурув тоха дош деннад Староерозненски бурувдеттача конторе коммунист И. М. Шулинин керте латтача бригада коллективо. Шоай дош кхоачашду бурувдеттараша. Дукхьал укх шера мехкдаьтта доаккхарашта эксплуатаце е шинь йоккха дебит йола скважина дӏаеннай цар. Уж №№ 667, 669 йола скважинаш мелош тӏоачашкара мехкдаьтта луш я.

Хӏанз бригада коллектив хьанал ши ди хьалха № 48 йолча тӏехкӏоаргача скважинана бурув тоха йоласийнай. Из скважина Хьан-Корт яхача майда тӏа я, цун проектни кӏоаргал — 4500 метр. Терски дукхъа Къилбаседехьарча оагӏо тӏа эггара кӏоаргагӏа йола скважина хургья из.

Хьалхарча метрашта бурув тохаш хилар И. Трубицина кулгалду хьалха латтача смена бурувдеттараш. Хӏанзлехьа массехк бӏаь метр бурув теха яьннай бригада. Шоай дош кхоачашдара берригача а ду цар.

Г. АБУЕВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КЪАХЬЕГАМХОШТА КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАРА ДАЬКЪЕ РАЙОННИ ГАЗЕТИЙ ЛОАРХӀАМ ЛАКХБАРА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС Центральни Комитет хьажай къахьегамхошта коммунистически кхетам балара даькъера районни газетий лоархӏам лакхбарах долча дешага. КПСС ЦК соцам тӏа белгалдоаккх, укх тӏехххьарча шерашка районни кепайоазув дегӏайоаладарах чӏоагӏдарах, районий боахамех политически вахара, парте XXIII-ча съездей КПСС ЦК Пленумийн решенеш толаме кхоачашъе къахьегамхой оарцагӏбоахача цун лоархӏам лакхбара дукха гӏулакхаш чакхдаьхад союзни республикай компартей ЦК-ша, парте крайкомаша, обкомаша, горкомаша, райкомаша.

Моттигерча кепайоазоно дог теладеш хьахьоах Советски Ӏаьдал латтача шерашка юрта хиннача йоккхий социальни культурни эргалонаш, долча бесса дуц экономика, льутта леладара культурен хьайбай продуктивности лакхъяра дешаш, дани кхайкаж толашагӏа йола опыт, хьаллоаттаду пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр дукхьа леллача ахье юрта къахьегамхошта карагӏдувла патриотически гӏулакхаш.

Цуна цхьана шоай чулоацамга диллача районни газеташ хӏанз а тӏа-тӏа дукхагӏа дӏалехараш ма яхара дац, цар дерттӏа теркалдац уж дешарий массе оагӏорахьара хьашташ, кӏезига хьахьоах моттигера нахар, кӏезига бувзам лоаттабу болхлой юртий корреспонденташца, наггахьа мара гӏеттадац къахьегамхошта чӏоагӏа хьашт долаш дола дешаш, каст-каста кепадеттац болхлой колхозхой письмош, йоккхийча статьяйцен кхьача газеташ тӏара хьатӏайоахача материалашен дӏалаьца хул. Районни городскойи газеташ тӏа во вӏаштӏехьъяьккхай информаци.

Районни газетий оагӏонаш тӏа хӏанз а веала хьагучайоах юкъьанцарча партийни организацей партгруппай балха формаш методаш, наггахьа мара кепаеттац коммунистий хьинар айдарах, КПСС Устав дӏалехараш бокъонца кхоачашдергдолча, производствен цӏагӏен хьохкамо хургболча уйланца уж хьакхебарах йола статьяш. Газеташ кӏезига теркалбу къахьегамхой депутатий моттигерча Советий, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей болх, колхозийн совхозийн экономика айдара, бахача нахa ду культурни цӏагӏа эшен гӏулакхаш тоадара дахьъера цар лоархӏам, декъа а дика хьа ма хьохаш а дайду советски юрта нахах, юртбоахама профессей лоархӏамах.

Районни газеташ тӏа довтӏача тайпара ира уттадац парчахьалкхеи производственни дисциплина чӏоагӏъяра, общественни порядкаи коммунистически моралеи, социалистически доалахье лечкъаераш, колхозни демократи талхаераште, общественни духьалара гӏулакхаш леладераште духьала лоаттабеча къовсама дешаш.

Парте къаьст-къаьстача горкомашен райкомашен денна кулгалдеш шоай кепайоазон органашта, йоахке ца тӏа кепаеттаеш йола материалаш пайда дукхагӏа луш хилийтарах. Ӏалашъялиза я районни газетий дукха редакцеш, кочa производственни бытовойи хьалашка а, хӏанзара тайпа полиграфически база йоацаш я.

КПСС ЦК-ас союзни республикай КП ЦК-аш, парте крайкомаш, обкомаш, горкомаш, райкомаш декхарийла льй районни газеташта деш дола кулгал тоаде, партен правительствай решенеш кхоачашъяр дукхьа лоаттабеча къовсамера, къахьегамхошта коммунистически кхетам лучара, пхе шера плана задане ханал хьалха кхоачашдара даькъера цар лоархӏам кӏоаргагӏа хьагучабахар. Къахьегамхошцарча депутатий бувзамех пахаддаш лувцар, харжархой наказаш кхоачашдарех бахача маха хьалхашарча депутатий отчетийи хьакъехьа хан-ханнахьа хоам бар. Комсомола деча партийни кулгала практика хьакъехьара партен хьалхьен революционни, тӏема, къахьегама традицешара кхетархошта кхетам баларах, тӏехьенгара тӏехьенга дувлача гӏулакхийн бокхагӏа болча новкъостий сий деш леладеча гӏулакхийн хьакъехьара, социалистически Даьхена боарам боацаш мутӏахьа а болаш гӏулакх де кийча хилара хьакъехьара материалаш дукхагӏа кепаеттар.

Районни газетий редакцеша йоахке дукхагӏа яха аргьяц шоаш кепаетта материалаш литературни боарама, тематикагех жанрагех дикдача бе-бе хилийтара, теркалбе беза лакхбенна юртарча газет дешарий культурни общеобразовательни боарам, цар производственни, духовни, бытовой, лаьамкарча хьаштий бахкале. Кепаеттеш йола материалаш юкъарчал доацаш мутӏаьрерча къахьегамхошта лаьрхӏа, корта болаш, хоадам болаш, цхьалча хиларда белгалйоалаш, дийна а саьердаме а хила еза. Газетий оагӏонаш тӏа кепаетта йоагӏа районий а городий таханарча гӏулакхех, районни организацей, дешара заведеней, культура учреждений балхах, къахьегамхоща общественни вахаре, спортивни балхаш, художественни технически творчестве дакъа лацарах йола тайп-тайпара информаци.

Партийни Комитеташ а районни вӏашагӏтехачеи газетий редакцеш а декхарийла я авторски активана бӏои бола болх тоабе, болхлойи юртарчой корреспонденташцара бувзам а цӏоагӏдергдола гӏулакхаш чакхдаха, шоррача рейдашка, общественни хьажарашка, колхозийи совхозийи балха вӏаши эча проверкашка цар хьинаре дакъа лоацилга Ӏалашде. Газетий редакцеша каст-каста де деза болхлой, колхозхой гӏулакхерча наьха собранешка отчеташ елга, производстве хьалха латтараш ца, хальна боахама специалисташца, юрта интеллигенцей вклалашца вӏашагӏкхетилга, арадаьннача газетий номераш хӏа а ухаш юкъаш летучкаш елга, газет дешарий конференцеш елга, редакце чуйа боанача балха кхьолйола формаш чакхйоахилга.

Газета хӏара болхлочоа дег чу йоссае еза редакцега уха писмош чӏоагӏа лоархӏаргдола, церех пайда ца бувзам лоаттабара лоархӏаме гӏулакх хетаргдола. Уж даим газеташ тӏа кепадеттаргдола, цар тӏа духьар кхоачандара даим дарг доацар де.

ТАСС-а, АПН-а, «Правда» Пресс-бюрона тӏадиллад районни газеташта лаьрхӏача информацие маӏани боарами лертӏабоаккхилга а, хӏаьта ництта информацех пайда эцарах телача маьха боарамаш кийсдела а.

СССР Госплана, союзни республикай министрий советашта, СССР лакхерчеи къерча специальни образование Министерствана тӏадиллад 1969—1970 шерашкеи дӏахорча шерашкеи лакхера образовани йолаш бола специалисташ кийчбара планаш оттаеча хана лакхе белгалдаьча гӏулакхашта бола специалисташ кепайоазон органашта эшарга хьежжа Москвски, Ленинградски, кхыча университетий журналистика факультеташка дукхагӏа дӏачуийбелга белгалдахар.

Союзни республикай КП ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, СССР журналистий Союза тӏадиллад районни газетий болхлошца хан-ханнахьа семинараш елга, цига советски кепайоазон теорен практикан дешаш дикагӏа йолча редакцей балха опыт йовзийта. Семинарий балха юкъе дакъа лаца промышленностан юрта боахамей Ӏилмахой а специалистащ а, партийни советски болхлой, центральни моттигерчеи газетий дикагӏа бола журналисташ чуйузийта. Республиканск, краевой, областной газеташка районни вӏашагӏтехачеи газетий журналистий производственни практика вӏашагӏйоаллилга.

Центральни, республиканск, краевой, областной газетий, «Партийни вахар», «Агитатор», «Журналист», «Болхлой-ахархой корреспондент» яхача журналий редакцеш декхарийла я районни кепайоазон балха теркалдукхагӏа е, районни газетий маӏанах, авторски активанарча цар бувзама формех методех, тематиках а тайп-тайпарча жанрех пайда эцарах а, меттаха стилах йола статьяш даим кепаетта, районни вӏашагӏтехачеи газеташта яь обзораш, тӏехьарча почтера заметкаш хан-ханнахьа кепаетта, цу газеташ тӏа кепаетта саькъердамегӏа йола, шоррача общественни лоархӏамера материалаш юха хьатӏаяха.

Районни газетий материально-технически база чӏоагӏъяри царна практически новкъостал дари духьа союзни республикай компартей ЦК-ашта, министрий советашта, парте крайкомашта, обкомашта, горкомашта, райкомашта, автономни республикай министрий советашта, крайисполкомашта а къахьегамхой депутатий Советий облисполкомашта а, СССР Госплана, СССР Министрий Советерча кепайоазонна йолча Комитета тӏадиллад хӏанз балха хӏоамга хьтту болаш йолча помещенешкара районни газетий редакцеши типографеши типови проекташ хьаьльча кердача производственни зданешка дӏачуяхьара, районни вӏашагӏтехачеи газетий редакцеш 1969—1971 шераш чакхдалалехьа ГАЗ-69 яхача автомашинашца Ӏаламьяра, инвентари оборудовании (диктофонаш, машинкаш, кхыяраш) эца районни, городской, вӏашагӏтехача, районий юкъарча сетаьшта цхьара ахча хьежадара, районни газетий редакцейи типографейи линотипистаж, печатникаш, выпускающеш, фотокорреспондентащ, корректораш, кхьола специалисташ кийчбе керда профессионально-технически училищаш яхара дакъа даргдоаца гӏулакхаш вӏаштӏехьдоаккхилга а 1969—1975 шерашка чакхдоалилга а. «Правда» газетах ах месел мара доацаш арадуьйла районни, вӏашагӏтехача, районий юкъарча, городской газетий редакцей болхлой аланеш 1969 шера 1-ча январе денз лакхде лаьрхӏад.

Газетий редакторашта бекъо ешай должностной окладий схемашка хьежжа бетта алапи теха отпускъа фондах тӏех ца йоалийташ редакцей штаташ чӏоагӏъе.

Районни газеташ арадахара тоца пачхьалкхен дотаци кӏезигадар духьа уж газеташ яздарга бола мах 1969 шера 1 январе денз хӏанзарча номинальни маьхага хьежжа оттабьеь экземплярах 2 кепиг. Газетий редакцешта меттадаьд учреждешкара, организацешкара, ведомствашкара, къаьст-къаьстача нахагара мах боахаш йола рекламани хоамаш дукхагӏа кепаеттар. Союзни республикай министрий советашкарча кепайоазон гӏулакхашта йолча комитеташта тӏадиллад моттигерча кепайоазон тӏа еттача рекламани материалехи хоамехи боахаргбола мах боагӏача тайпара вӏаштӏехьбоаккхилгеи оттабелга.

КПСС ЦК-арча ВПШ-аеи СССР журналистий Союза тӏадиллад 1968—1970 шерашка районни кепайоазон болхлошта долча новкъостала библиотечка кийчъелгеи арахецилгеи.

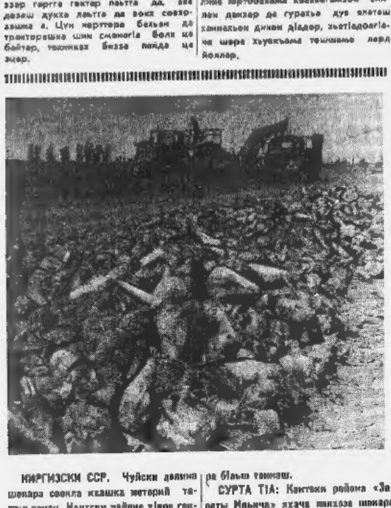

КИРГИЗСКИ ССР. Чуйски долина шенара свекла кхашка моторий тахьа сиццац. Кантски районе хӏара гектара тӏара 400 центнер мерза овла бӏаккх. Шенара свекла чакхбоахача заводашка дӏолкийтай бедаля хьалхара бӏаьш тоннаш.

СУРТА ТӀА: Кантски района «Заветы Ильича» яхача колхоза шенара свекла чуэцаш я.

А. Клейменов сурт. ТАСС фотохроника.

СВЕКЛА ЙОВШ ЛАТТ

Хьувкъам... Лакха хьувкъам. Миштта бакхха беза из, фу де деза цу гӏулакхе лаьрхӏа — хьехамаш цу хьакъехьа дукха хул. Эшараш а ца эшараш а. Ництта даре а, массаза а хилац хьувкъам къахьегамхоша лаьрхӏача тайпара лакха. Кхтала, берригача эшаш мел дола хӏамаш дика вӏаштӏехьма даьхадий (дӏадув фу а дика да, техника а дика кийчъяьй), хӏаьта чуэца культура а бӏарг белабеш хургья-кх яьнна.

Бӏакъда уж гӏулакхаш доацаш дукха да боахаме вӏаштӏехьдаха деза кхы хӏамаш а. Уж да боахамий кулгалхоша шоай безам хилча атта вӏаштӏехьдаха йиш йолаш. Фуд уж? Царех цхьадараш ераш да.

...Делкъел тӏехьагӏа дикъ сахьат даьнна ха яр со Урус-Мартана района «Горец» совхоза шолагӏча отделене № 2 йолча бригада кхашка кхаьчар. Хоза, малх хьежар — кхай тӏара балхаш деча нахa эггара дикагӏа йола ха яр из. Хӏаьта де балхаш-м бригаде шортта дар: 60 гектар свекла я чуэца елаш.

Массехк ди хьалха дӏаболабеннаб укхаза свекла чуэца. Миштта эш из чу — шийна бӏаргаго деза.

Массехк мугӏ уллаьхка, свекла маьлхарахха я. Тхона кхобиь гӏа гаьна 12—13 шу даьнна ши йиӏиг хоартолаш йоккхагӏа йоаца свекла льуттара хьа а ецаш, марс бетташ лордаш дӏайоахаш йоала. Наг-нагахьа мийслу лордашца ах свекла дӏакхоаккхаш а — бераш! Фу хов нарна, фу низ ба цар! Гаьна воацаш, киса кулгаш дехка шох етташ 14—15 шу даьнна кӏаьнк, звеной кулгалхочун Тахаев Хьасана воӏ лел. Кхай сибат даккха оттайнча сайна, шелбенна мотор болаш цӏена «Т-38» яха свеклокомбайн латт. Цун цӏенача оагӏонашка хьежача хоургдар комбайна свекла оалхаш балха хало ца хинналга.

Из сурт дар кхай тӏа хьагуш, миштта «чуэцара» свекла, 65 сагa звенона чувоагӏаш, кхай тӏа — бераш да.

— Мичав хьа да? — хаьттар аз кӏаьнкага.

— Юрта вахав болхлой боалабе. Бӏаргагой хьона, свекла хьаькхай цо, хӏаьта чуэца саг вац.

— Дукха ха йий из ваха?

— Цхьа-ши сахьат-м да, — кӏаьнк хоза паргӏатта Ӏовжар хьахочун буна юкхе.

Звеньевой яхаварга хьежаш кхай тӏа гӏолла лелар со. Хьалхашка улл 3-Хатуевай участок. Лоххига, коартолий ераш саина я свеклай лордаш, Ӏовийраз цхьа-шиъ хьальккар аз — йоккха йоацаш даькъаьльнна морковкинг сайна яр свекла. Хьалъозайир аз цхьаьнха цхьамиъ: цхьатара яр уж а.

Кхай тӏа со леллаше а хьатташ кӏалхара хьатӏаваьлча сайна кхатавера бригада учетчик Эльмурзаев Джамалайха. Цалла ховстам ба, хӏанз-мукъах кхай тӏара хьал доалаш саг ма вий укхаза!

Бакъда, дӏа мел даьча хаттараш ихьа жоп хулар учетчика хьалуш: «Хац сона... Сона сенах хов из?»

— Масса центнер свекла чуэц звенос дийнахьа?

— Хац сона-м. Аз дагар хьац из...

— Дукха болхлой бовлий балха ара?

— Сона сенах хов из. Дӏа дельагӏа кхо-йиъ хьаласагӀи йоалл, хӏаьта укхаза, — цӏенг дӏахьохк учетчика кӏаьгъенна Ӏехайша ягӏача йийгашкахьа.

Шийна тайпа учетчик ма укх бригадера вар. Цецвоал цунна цхьаккха хӏама ца харих. Цох хов совхозе учет ництта лел. Цхьа болхло вац мел свекла ше яьккхай, пох ниьйна мел алапи хургда хоаш.

Болхлой кхай тӏа ара ца бахар цхьа бахьан из учет ництта во лелар да. Кхыдола бахьанаш нийсар учетчикацара са къамаьл кхоачалуш а болхлой боалабе балачара юхавоачаш звеньевой Тахаев Хьасана.

— Болх бе тиган наха. Хьай хьашт даже «оарц дала» яха — кхай тӏа аравала саг вац:

— Хӏана бовлац уж ара, Хьасан?

Са хаттара жоп далалехьа дукха ха яьнхар йист ца хулаш, шийн уйла ец вагӏаш.

— Ара хӏана бовлац, хоттий Ӏа? — юххера йист хилар из. Бовлац укхаза болх бе йиш йоацаш.

Дукха дийцар звеной кулгалхочо шийн дега чу мел Ӏайнар. Уйла чӏаннийта езаш бахьанаш дар но ходадьраш...

Свеклай плантацешта гӏулакх дераш дукхагӏа бараш кхалнахи бераш да. Цхьаза бӏарчча дезаз боагӏа кхай тӏа. Маӏанах кхыдола балхаш деш хула, хӏаьта моарой боацаш бераш кхоабаш багӏаш кхалнах а кӏезига кийсдац балха. Шоай нӏагӏа хьежа безаше а массаза кхай тӏа хул уж. Царна ноакъа дар кхыдар да. Хӏара дезала хьайбаш да нӏагӏа. Дӏаьхача ахкана кхай тӏа болх беча хьайбашта доакъар Ӏалашде йиш йоацаш бус уж. Цудухьа совхоза дирекце шоашта лургда аьнна доакъар хьаладе тхона аьнна бахар кхалнах. Дирекце вӏалла а теркал доагӏар цар дийцар.

Дийцар Хьасана — кхаьнназа болх бе ца тигара цхьаькха бахьан а. Дукхагӏбоха свекла лелаераш совхоза центральни усадьбе е кхыча юрташка бах. Уж балха дӏа-юха кхувла машин хьаелча наха аттагӏа хилар кхераш сайна массехк километр гӏаш цакъ байт болхлошка, ха йоаш.

— Фу къамаьл де йиш я лакхача хьувкъанах дахьа ництта мара къахьегамхой хьашташ кхоачаш ца деш хилча, — кодбаь вахар Хьасан шийн бала.

Свекла чуэцача болхлой ца хилар бехке совхоза кулгалхой бола а бехке воацаш вац звеньевой ше а. Свекла во хьувкъар бехк хьаьна тӏабила беза? Звеньевой ла цу гӏулакха бехке вар. Акхана болхлошка бе безача тайпара болх хьа ца байташ, кадаш звеньевой лелламе а свекла оасаро хӏалахьлий. Тахан Тахаев балха саг арвалац сона яхаш леларех тоалургдаш гӏулакх. Кхы тӏехьа ца доахаш свекла чуэца нах арабаха беза совхоза кулгалхоша. Заводе дӏачуяла йиш йоаца свекла хьайбашта доакъаре боахаме йиъа еза. Наха къахьегара лерттӏа хьелаш вӏаштӏехьдаха а цар къахьегамцара безам совбаккха а хьажа еза совхоза дирекце, партийни, профсоюзни организацеш.

М. НОСТОЕВ.

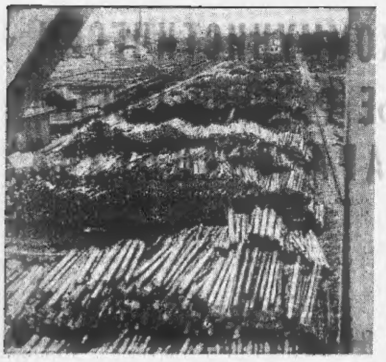

ИВАНО - ФРАНКОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Осмолода» хьункомбинат лакхамехамизированни предприяти я. Хьу чакхъяхара, сорташта къестара, тlайттара, lойоаесаара дукха хlама ца эшшаш йоаш механизацих лъй укхаза.

Шу доладелча гlене укхавара хьалаal совгlа дlаяхьийтай дикача тайпах йолча карпатска хьук 2500 кубометр.

СУРТА ТlА: «Осмолода» хьункомбинате.

В. Могиннчв сурт. ТАСС фотохроника.

Дикача нахах

ОТДЕЛЕНЕ УПРАВЛЯЮЩИ

Дика тешах ду Шаьла района «Шалинский» совхоза цхьоалагlча отделене управляющех Хасмиков Данилбеках совхоза болхлошеи кулгалхошеи. Болхлошта вйзай цуи дега йlовхал, гlулакх, ладех, даим аьха йоакхо ен ва из. Дика организатор, говза специалист ше хилар хьахьекхад цо. Шоашта ишача гlулакха ювкъостал деха из волча боагlа болхлой. Цхьабараш балхаца вlалла хьашт деацача гlулакха а боагlа управляющи волча. Мела розаленна мар тене са аьнна йоагlа цхьвар, доарка е шекара свекла кхеер бер берий бешц дlадала ювкъестал дезаш йоагlа, совхоза ветеран йоа цlаь трактор эха воагlа, масагl да уж. Из деррига кхоачашде кхув коммуниста Хасмикова. Производствица дувзадения доала дешаш кхоачашде цхьанне а декхарийла ваьваи из, хlаьта а новкъостал эшаш сагт тlаевча тlехьашка вала йиш яц, вах къахкаргболь хlима да мерарган вал Данилбева.

Шоллагlа шу мара дац Хасмиков отделене управляющелла хьокдрах. Отделенена доал хьадоача хана цун боахам совхоза кхьача отделенешкарчул тlехьабусаш бар. Къаьстта во дар гlулакхаш хдаш леладеча. Пlанах лерхlачул лохагlа хулар дlайийвача культурай хьункъам. Кордача балха тlа ше дlаттача хьалхарча деношка дена специалистащдех механизаторашци айтха бувваш оттабир Данилбека. Терхалдир керттердар, дукхагlа йоакхо е вар. Лоацача хана дlайийра отделене совхха гурахьа дув дахт, лаьттана лертгlа гlулакх дир, кхоачам боллаш удобренеш тайсар. Деррига хьинар, говзал тlаяхийта бе болх бехьа бовкзар. Доккхи де йиш йоаш хьийкъар ялт. 173 гектарах хlорана тlара 27 центнер кlа чуийцар кхаш леладераша. Цхьайолча участкаш тlара 30 центнер а чуецар. Дика хьийкъар мукх а.

— Кхы дукхагlа чуецa йиш хи ехьила дац из, — йоах Данилбева, — хlаьта а хlанзарчоа дика тылам лет тхона. Керттердар фуд аьлча из да тlа культурай лакха хьункъам кхебе йиш хиларах болхлой тешабар.

Хургйолча хьункъама лард фу да. ЛоархIаме да из сортовой дилар, дика шенкаь кондинега дlахкоачадар. Цу гlулакха йоакхо ьй ялт кхедераш. Укх шера 27 августе хьатlахкоачаш отделене складашка дикача фуи 410 тонн кlа, 485 тонн кондиционни мукх дlаоттабир цар. Хlанз а тlехь шин еменах ду балхаш отделене хьатча. Бийса юкъе йххайа хадаш ялат цlенделча машинаша ду тайш. Укх деношка чуэца йолаергйола хьажкlа lойоасае мотт мукъайоаккхаш ба болхлой.

Отделене управляюще Хасмикова кулгалца дика вlаштlехьаьнихай болхлошта юкъера социалистически яхь. Дикагlа къахьйгараш совгlатаца, ахчан премешца белгалбоах.

Сихбенна болх укх деношка хьайбаш леладерий а. Хьайбай продукташ алсамъяхара лард доакъара база йолга дика кхета а деш lоашта могар ху цар хьайбаш диза lангара дьхаргдола гlулакх вlаштlехьдаккхара. Фермашка хьатlаена латт 355 тонн йод. Хьайбашта мажlиш lалашдаьд моша допкъар я. 3580 тонн кийчдаьд из. Эннаш хинпача 60 тонна метте 65 тонн дика витаминни бlьций хьоар lалашдаьд. Хьалха цlаккха а лоархlалуш хиццаш ферма шийна телача ладанех. Укх шера бархl бетта шура йоххара пачхаьалкхен кхан 20 ди хьиал хьалха кхоачашъяьй хьайбаш леладераша. Хlанз дийнахьей бийсанех цйи оарар килограмм шура йоакх ферме. Из боккха толам ба дукхагlа дола доахан дукхьаина дахна хилар теркалдича.

Шекара свекла чуэцара балхаш дlадоладеннад отделене кханика. Ала деагlа ма культура укх шера геттара дика хьийкъа хилар. Из чуэцa йолайлале болхбой гул а бая цlарна хьалхашка латта деккараш дlадийцар отделене управляюще. Свекла чуэцаш латтача деношка сайрйина звеньевойн гулбу Хасмикова. Дийнахьа дар, дика къахьегар, тlехьавусар, ледарло лелаер малли хьеж.

...Сатесса ха. Юрта юкъе гlолла бодача наькъа тlа масса йоагlа мотоцикл. Доаркаш lуйрийна доахан дегта болабалале ферме кхача аьнна сихвенна вода Хасмиков ва из. lуйрийна сатасвале дlабоялу Данилбека болх. Цхьабакъда, дукхагlа йолча хана бийса кхача мара чува вlаштlехьалаш цуи. lуйрийна ферме бlаргаге йиш я из, цига доахан дийнта сахьат дадала хьатта кхоач, цул тlехьагlа лаьтта оахача, йол хьоккхача, иштта кхьча моттигашка хул из. Массагl гlулакх да управляюще, царех эр лоархlамегlа да аьнна къоастаде йиш я яц. Хlаьта а миччахьа вале а къахьегамхошта юкъе вара хилаш коммунист. Цхьабараш хоза дош аьле хоастабу, ледарло леладераш масеннена хьалхашка эхь ду, бехкекке узв вешаш кхача из а ду. Цулуххьа ду управляюще ери ерригача коллективе а.

У. АЛИМХАНОВ.

ЧЕХОСЛОВАЦКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

ПРАГА, 14 сентябрь (ТАСС). Селхан хиннача ЧССР Къаман собрание сессе хlанз ЧССР-е латтача хьалах лаьца правительства заявлени йир правительства председателя О. Черника, хаам бу ЧТК агентства.

Доклад дlайолалуча юкхье ше къамаьл деш цо лоацца хьадовзийтар январал тlехьагlарча хенара правительстве гlулакхаш, белгалдаьккхар КПЧ ЦК январски майски пленумаш беккхача лоархlаме хилар. Цунца цхьана О. Черника белгалдаьккхар, январал хьалхагlа а январал тlехьагlа а дегlаахара даькъе общественни процесс лелача цlенхаштта мелал гучаьнна хилар. Мела оагlош гучайийнкай, аьлар цо, правительственни заявлене тlа дlачlоагlъаь политика практически чакхйоалача а.

Дукхагlа долча халкъе тlаийнача, январал тlехьагlарча керттерча наькъа дукхаьлъеттаяьй экстремистски тенденцеш: тlехьашкахьа юхавугаш йола догматически ираш санна, иштта 1948 шерал тlехьагlа вай дегlахара гlалаташ харцахьа вlашка а детташ, кулгалдара дакъа партега ца лоархlача, социализма шекоацаь е из тlаэцаш ца хилар гуччахьа хьахьекхарга кхоачавеш йола аьттехьара ираш а. Цу тайпара тенденцеш чакхъякхар политически бехктоккаш ца хетар дар вай общества хьаштташка а лерхlарашка а диллача.

Лоацача юкъагlа, массехк бетта, йоахар дlахо докладчика, вай дегlахар дукхача хьале сихденнен боарам боацеи малам долаш хиннад. Йоай хинахьа аьндина е хайндац вайна мехка чухьарча политически лоаттаме хиннача хувцамех санна, иштта вай дунен халкъашта юкъерча хьала царех хулярех а тоссалуш йолча тенденцешта.

Хlанзарча хана декхараш ше дlахо дувцаш О. Черника аьлар:

Вай мехко дlахо а дlахьоргба Чехословаке Коммунистически парте — вай общества кулгалдеча цизо тlаийцача документашка белгалбаьча тайпара бола, январал тlехьагlара социалистически дегlахара ницъ. Кердача хьало вайгара дlадехаргда правительства белгалдаь декхараш цхьадолча даькъе лертlадоахилга.

Улх тlехьарча беттаццен кlирашкен нийсденнача гlулакхашка а хьежа, вай, хьалхагlа а санна, хlинкхайкаду, дlахо а воаш юкъарча уйлашен хьашташен дувзаделийташ йолча социалистически содружества пачхаьалкхенех цхьа дакъа хилар. Вай нийтча да вlаши юкъе леладу гlулакхаш вай халкъий хьашташ бахьан долаш дегlахувлен чlоагl-ден.

Москве хиннача переговорий результатех ше дувцаш О. Черника хьакхайкадир: Вай кlоаргга дог тийша да хlанэ этта хьал политически къоастадар вай халкъийн къамийн хьашташа ма ахкара хиларах, баьенна вай болхлой классе, ахархошта, интеллигенцена дагардараш да, хlаьта иштта социализма — цхьанна а буржуазни демократе халкъа лургйоацача тайпара йолча демократически бокъонийн паргlатонийн лара тlа латтача общественни строй хьашташка а хьежжа хиларах.

Правительства Къаман собранега лу тар ма лу сихагlа чакхъяхаш аргйоаца юкхьанцара проекташ. Цуи иштта хоам бе безам ба московски переговорий выводаш чакхъяхара методий хьакъехьа. Ший политически гlулакхаш чакхдоахача хана правительства ког гlортоагa ергьа Къаман фронтах а горозашкарен юртахкарен къахьегамхой чулоацаш йолча цуи организацеех а.

Московски переговорий выводаш политически документа малам долаш я — вай общества вахар тlа-тlа дукхагlа лертlадаккхара тlаерзадаь. ЧССР-е социализм чlоагlъярга, къахьегамхой lаьдал, социалистически общества чlоагlъярга бугаш йола саггата доахача гlаний комплекс.

Чехословацки Социалистически Республика Къаман фронта, Къаман собране, правительства ерригача органаша, вай общества кулгала деррига лагlаш, дерригача чехословацки халкъо — болхлой классо, ахархоша, интеллигенце, — вай мехка халкъашен къамашен тахан шоай саготагlа йола декхар лархlа деза тlаийца соглашени тешшанен терpагlен кхоачашъялгах. Шалла а кхетаммa дац. Форманна кхоачашде а йиш йолаш дар ма-м аьнна хетар. Дlахора социалистически дегlаухилара консолидаце хьалашка хургхилара, кулгалдара дакъа дlахо а КПЧ-ена lалашдергхилара, вай социалистически системен социалистически гlирен дlахо а масее оагlорахьара чlоагlлуш дегlаухаргхилара теша.

Вай республика ерригача правительстваца цхьана со дог тийша ва, вай халкъо йоасалоане социализм дегlадара а иштта тешшаме хьалаш хулийтаргхиларах. Цу тайпара хьалаш вlаштlехьдахаргахьа аггара хьалхара гlирлаш доакаргда тахан сагатегlа дола законодательни гlулакхаш тlаэца дезаш йолча Къаман собране.

Докладчика белгалдаьккхар, правительства укх гаргарча хана ший теркам вггара хьалха доархlамегlара декхараш кхоачашдара, цу даькъе чешский словацкий халкъашта юкъера гlулакхаш социалистически федераце принципа тlа пачхьалкхенправови наькъаца вlаштlехьдахача принципиальни хувцамаш дакза дарг ца хилара тlаболхийташ хилар.

Докладчика дlахо дийцар республика оборона lалашъяра гlулакха Чехословаке герзашцарча низашта хьалхашка латта декхараш. Цо эскар тlахьийхар тlема кийчо лакхъяра а пачхаьалкхена социалистически строен малабузехьара доазонаш арахьарча моастагlех масее оагlорахьарен тешшамен лорадара гlулакха цунна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара а. Правительства чурча гlулакхий министри къаман оборона министри декхарийла ваьа городашка, керттерча даькъе Праге, Брно, Братиславе общественни порядок lалашъергйола зенош чlоагlъе.

Укх деношка, йоахар дlахо О. Черника, шоашта белгальаьча моттигашка тlехьашка долхаш да городашкарен юртацкарен цхе пачхаьалкхен лаьттанцара бlунаш. Авиацех лаьца аьлча, из шийна къоастаьча аэродромашка дlаийслуш я. Кlезиг-кlезига доахаш бlунаш тlехьашка дахарца юлзаенна йола еррига проблемаш сихда къоастаю къаман оборона министерствай кхача мехкашцарча гlулакхий министерстваш. Варшавски Договора пхе пачхаьалкхен бlунаш цlенденна тlехьашка далга кlезиг-кlезига деш, дlахо социализма позицеш чlоагlъярах латташ дола гlулакхаш лертlадаларга хьежжа дергдела да.

Пачхаьалкхени Къаман фронтен ерригача органаша хоадамбоалаш чакхдаха деза вахар лертlадаккхара, Къаман фронтен цуи кулгалдеча низа — КПЧ-ен влияни чlоагlъяра, социализм дегlаккхулара тlаерзадаь доаха гlалаш, аьттехьарен кхыдолен экстремистски низаш меларга, социалистически содружество чlоагlъярга, из дегlаахара дунен империализма еш йола влияни меларга вугаш дола гlанаш. Вай хьадех, гlулакхаш лертlадахара дешаш непайоазоне, радиое, телевидене тар ма лу шаьрагlа дувцийта.

Вай теш, хlанзара чоалхане хьал вай халкъо, болхлой классо, ахархоша, интеллигенцие ше долча беса кхетадергхиларахи консолидаце процесс хьаллоацаргхиларахи. Социализм кха а дукхагlа чlоагlъенна ара ала еэ цу процессана юкъера, хlаьта вай социалистически республика — кхы а чlоагlагlа ниа бенна.

Правительства дlахайкаду, ше дlахо а Варшавски Договора пачхьалкхений оборонительни система чlоагlъергхилар, ше тlаийца декхараш лерагlа кхоачашдергхилар.

Вlашагlйолларгьа укх аггара гаргагlарча хана ший болх дlаболабергболаш йола пачхьалкхен оборона совет.

ЧССР правительства арахьара политически гlулакхаш ше дувцаш, О. Черника аьлар:

Вай воай беррига доттагlаштен моастагlаштен дош лу Чехословаки социалистически мохк, социалистически содружества юкъера даькъа хиннилгахи хургйолгахи. Вай арахьарча политика керттера лостам хуцалуш бац.

Дунен халкъашта юкъерча гlулакхий даькъе дlахо вай чакхдоахача гlулакхех лаьца аьлча, правительства чакхйоахаргьа укх шера КПЧ ЦК январски пленумаш 24 апреле правительства аьча программи заявленех лардаш ехка йола политика. Цу даькъера керттера декхар социалистически общество дегlаахара мыпарши хьалаш, мехка доlам, кlоарвале lалашъелга доархl правительства. Цу декхарцна ма ахха а московски переговорий выводашка хьежжа а правительства ший низаш тlадерзадергда социалистически мехкашцара гlулакхаш шердара, вlаши юкъера гlулакхаш цхьатаррарча бокъонех лаладара принципашкара хьаллхе а лелаш, кхоачашдергда шин оагlорахьарен дукхача оагlорахьарен даьча договорашкарен согласнешкарен хьадоагlаш дола деррига декхараш.

ЧССР правительства дlахайкаду, чурча политика хьал дикая лакхадар дукха да дерlдена гlулакхашка хьежжа кхераменна хьаштташта, машар безаш цlра барт а болаш вай гlулакхаш мел деладерий хьашташта йола арахьара политика уйла еш а реалистически а ше дlакхухьаргхилар. Воай мехка дунен халкъашта юкъера, позицеш мехкойтаргьа вай е машарех кхерамалени хьашташта, воайнига а дерригача дунен тlа а ший кхоане хургхиларах воаш тешача социализма хьашташта зе дайтаргдац, ше дегlахара беррига низаца новкъостал а дергда.

ЧССР керттера хьаштам а кхыча социалистически мехкий хьаштам а лоархlаш тlайоагlача хана а шоадерга дунен дерригача прогрессивни низаца вlаши лелалу гlулакхаш, машарах халкъий кхераменнеш дуьхьал, социализмана дуьхьал гlертача империалисташта меттаь дlаца е еттаргья. Ший политика керттерчарех цхьа декхар доархl правительства Европа кхераме чlоагlъяра юкъе шийна мегаш дола даькъа лацар. Дунен халкъашта юкъерча дешай, къаьстта машара Европа кхерамалец lалашъяра дешай хьакъехьа социалистически мехкашца дlадувзаду гlулакхаш вlашагlтоахара принцип леладергья правительства. Вай тlехьа тlайоагlача хана а дукхаьлаттаргда леладахара Европа машаре дегlаахара кхеране долча ФРГ-ерча милитаристски, реваншистски, неонацистски низашта.

Оратора цуя тlехьагlа дийцар мехка экономически вахара дешаш. Промышленностьа дувзаденна ше дийцар промышленность, юрта боахам дегlаахара, нах чубахаьа, культурно-бытовой гlиишлош хьалъяра, бола нах продуктащкен товарашцен lалашбара декхараш шийта латт, хlаьта дийна халкъа вахара хьал лакхдарца дувзадена кхьдола дешаш а хьоахадир.

Бlарча хьайийцац, аьлар докладчика правительства могаду 1969-ча шера йолча хьалхьоабана директивай керттера лостамаш декхараш. Хила терпургдола а хургдола а экономически стабильность lалашъергйола, эттача хьала а ма дегlаахара а детальни комплексии доархlаш бара тlера хьадоагlа кхиа юкъедахьара правительства Къаман собранегара дех хиланаг аргйоаца веллоначиш шийна ялар.

Цунца дувзаденна правительства чешски областий боаргаlа кхоачам Словаки социально-экономически кьаллийсьарц бола ший доlам нийсло доархl. Из доагlа цхьаделча даьвоанца дадача областех а.

О. Черника белгалбаьккхар, Чехословаке даккъа боахам дегlаахара бола СЭВ-а мехкаша, аггара хьалха СССР а йолаш, вlаши леладеча экономически lилма-технически гlулакхий боккха доарлlам хилар. Цо хови бир, СЭВ-а хьахьегаш болхи дунен халкъашта юкъе социалистически боккхар аргадаьккха тоадара тlаерзаь йола предложенеш правительства йийца а могаль а хиларах.

Вай экономика СЭВ-а мехкашца чlоагlагlа дlаийслуш хилари бедда, кхачара продукташ лоаттаера, вай каделеш дlахийтара хьакъехьара царцара бувзаш тlехьа тlайоагlача хана а вай экономически политика керттера дакъа долаш дус, вlаши пайдане хилара принципех дунен экономикацара отношенеш дегlа а йоалеш, аьлар О. Черника.

Цу мехкацара, аггара хьалха Советски союз а йолаш, вай экономически бувзамаш дегlадоаладар вай мехка вахара лоархlаме хlама да, уж кlоаргдаларен шердаларен доархlам белгалбаккха а боагlа.

Вlаши леладеча экономически бувзамий лакха эффективность хилийтар дукха СССР-ерцен кхыча социалистически мехкашцен вlаши йолча пайдане леладу экономически гlулакхаш дегlадоаладара торений беррига боарамашка хlама лехаши дувцаш хилар дlадех цу гlулакхо. Цу хьакъехьа хlанзе а ший результаташ еннай 1968 шера 10 сентябре Москве тlехьара хиннача переговорарца, цига СССР-ера ЧССР-е lалаша газ лоаттаергйолаш советски территоре тlа цхьана цхьахьегаш газопровод ергйолаш правительства вай председателий боккхо а йолаш йолча соглашенена кулгаш а йадем. Уж переговораш еча кхы а лоархlам бола экономически дешаш дийцар.

Чехословацки правительства боккха мах бу цу лаккехьа хьоаьнча соглашеней. Тlаьца йиш йолча экономически хьалашка дукхача шерашка ... ка вай халкъа боахам ... дийна бокалца lалаш... мара баьа нах а ...

Къаман собране ... заседане, аьлар дlахо докладчика, са белгалдаккха ... вай ... а мехка халкъашта ... деш чlоагlагlа торке еш а кхетадаш а цlенча дегаца къоастаде гlерташ КПСС-ен Советски правительствай кулгалхой хилар.

Правительства тlехьа тlайоагlача хана а хьадлоаттадергда дунен ерригача кхыча пачхьалкхенашцара экономически lилма-технически бувзамаш хьалтарра боккъо хилара вlаши пайдане долара, ... ци йоацаш хилара лард тlа дегlадоладер.

Докладчико довцца дийцар экономически реформа чакхъяккхарца дувзденна дола декхараш, хадуьа боахама доал дара экономически система тlаийна йола принципиальни программа чакхъяккхаш аргйоацаш правительства лерхlаш хилай белгала а доаккхаш.

Цул тlехьагlа докладчико дийцар социалистически демократи кхоачашъеш хилара оаланна йола проблемаш. Цо аьлар, социалистически обществе мегаш а йолаш дегlаахара керттерчарех цаl а лоархlаш правительства эттальй социалистически законность йизза а цlенхаштта а леладара, из дlахо чlоагlъяра, дегlаухаш дlаахача хана даь гlалатам дlадахара принцип.

Пачхьалкхен организацеш боа бар, лартlа йоагlа порядок, беррига болхлой кхетаме дисциплина йолаш бокъон порядок ларlара ларде оттаь хила еза, аьлар О. Черника. Моллагlча тайпара дале а долаш дола законаш лоададарах правительства лоархlаргда консолидацена тlалакийта цуй низаш меллар, цоллагlча тайпара а законность телхадича цунна дуьхьалара гlулакхаш а дергда.

Правительства дlахайкаду, белгалдаьккхар ше, чехословацки органаш законах цlенхаштта оттаьча моттигашка чехословацки законашка хьежжа цу законаша оттадаьча доазонашка а гражданий личин йолча бокъонашцен кортамукъалонен тlакхоадаргхилар.

Докладчико аьлар республика хьаштам доагlача тайпара лорадела lалашдалла дергдац, пачхьалкхена социалистически обществан хьашташта зе дара граждански кортамукъаленех пайда эцийта йиш а яц.

Вай иштта гучахьа дlаала декхарийла да, аьлар цо, халкъа социалистически карагlаьнарах лорадара, вlашагlа а кхайта социалистически стройна, республикан цуи халкъен хьаштташта вай республика делам долча законашта дуьхьал долла безам болча низашта дуьхьал лоаттабеча къовсаме правительства пайда эцаргйа пачхьалкхена кара мел йолча ерригача средствах.

Вай демократически система керттера лакъа да обществени строй лерееш йола норма. Уж норман тelхаерий вай шоаш лоаргхиларгеи дикача дагара хургхиларгеи дог доахийте да йоаллаш хиларах халкъ телоадо гlерт вай.

Хlанзарча обществе дукхача наькъа информаце средствай бола доархlай а бийца, О. Черника аьлар, дукхача наькъа информаце ерригача средствай балхагара хьадехараш лакхде деза, социалистически обществана хьалхашка цар бола боккха бехктоккхам белгала а бахийхар. Цо белгалдаьккхар, демократи нийса кхета ца еш хилар бахьан долаш дlадахача тхьаь шера чехословацки халкъа харагl мел дахийр дараздеш йолча позицеш тlара дукхача наха ена воздействе средствашна миспренистски еаз ека йиш хилар.

Непайоазоно, радиона, телевидена тlахьоаш лоаттабара гlулакхаш лем а нарна хьалхе лелаеш а я правительство, республика хьаштташта кхерам тlаттаттайтаргбоацаш.

Непайоазоно, радиое, телевидене правительства политика хьалдоацаргйолаш, пачхьалкхен хьаштам лоархlаргдолаш дуниххачи наха йолча информаци средствашта влияни лоаттаргьа правительства ший органашка гlойле, аьлар докладчика. Пачхьалкхени цуй конституционни органийн хьалтаsта дукхьа болаш политически дешаш дувцаргдолча гlулакх дlаккхоачийтаргдоацаш хlамаш ду цо.

Цу тlа гlойле Къаман собране хьежаргйолаш правительства юкъеоалаьй нормативни информацен кхыча средствай пайдехьара мерпринятий дола законна проект. Цу закона лард тlа центре юллаш а непайоазони информацей гlулакхий Комитет а Словакерa непайоазони информаце гlулакхий Комитет а. Пачхьалкхен чура гlулакхаш лертlадахара эша хьадаш чехка, хьахиллийтара, йоахар дlахо О. Черника, сатеми порядоки lалашъяра, вай граждани бокъонаш хьаштоши лорадара вай даиза даргдоацаш лерхl Къаман собране могаергйолаш хана долча законодательни предложенеш проекту тахlаце а юкъейоалаяр. Вай тешачох, цунда хьаергьа общественни сатеми порядоки lалашъе лерхlаш даиза даргдоаца гlулакхаш тlаэцара эша законах йоагlа ларх.

Хоиш ма дарра, чурча гlулакхий министерства решени тlаийцай «Клуб 231» ютае чlоагl ца де. Цо иштта тlа ца эцаш дитай ший гlулакхаш чакхдаха шийна мукъаьбалара хьалкъехьа «Парте боацача активистий клубе» даь дехар а.

Правительства новкъостал даьд Къаман фронтац — вай политически системa лоархlамегlарча институтах дола цахов кийчдара. Тlом дlабаьнначул тlехьагlа вай республика ядаш хьайоагlача ерригача хана чехословакия пачхьалкхен керттера ког гlортагa хиннай Къаман фронт, хlаьта иштта йолаш ше из хlанзарча хана а. Къаман фронта юкъе вlашагlтеэай вай дукалех латтача йоккхийча организацеш дикка боккхача лоархlаме йола политически партеши кхыйола общественни организацеши.

Цу хана вай чlоагlа делаш политически партеш йолаш хила а шоай гlулакхаш дегlаьхувла а йиш яц Къаман фронта система ларда тlеи цуйца чухьен мара алаш йола конституционни политически принцип. Пачхьалкхен органий безам бац, е йиш а яц Къаман фронта гlулакхашта юкъегlерта, цхьабакъда, законагlа лаьрхlа гlулакхаш чакхдохаргда, нагахьа санна политически гlулакхаш Къаман фронта дозонел чухьа доацаш а ца лерхlарашта дуьхьала долаш а вlашагlдехкаш дегlаухаш хуле.

Доклад чакхйоаллаш О. Черника хьадовзийтар просвещене, культура, искусства болхлошта хьалхашка латта декхараш, хьакхайкадир, уж декхараш кхоачашдара цар дола хlама доргдолгах дог тийша ше хилар. Вай къаьстта дог доал, аьлар цо, культуран искусствай болхлошкахьара цхьана ледадергдолча гlулакхашкен дизача новкъосталгех. Вай дог тийша да, укх минуташка цар шоай достам ютарг ца хиларахи кулгаш вlашка а декха уж lоахйиш бахlарг ца хиларахи.

Вай сатуъе, ерригача вай культурни фронте инициатив хьахьехаргхиларгех вай даькъен халкъ моральни чlоагlдергдола, реальни перспективаш царца дьалхашка оттаергйола, социализма идеалаш чlоагlъергйола средствах а наькъаш а лохаргхиларгех. Правительства даим йоакхо ергьа культура, цуи хьаштий га доаларгда, хьалаш хуийтаргда искусства керда произведенеш араяларш культура дlахо дегlайоалаяраш.

lилма деятелашка кхайк вай воай социалистически экономикана, политикана, культурана, lилмай гезадеш дlахо кlоаргьяра гlулакха юкъе доаца юкъарчал давцашш перспективни дакъа лоархlалуш дола декхараш кхоачашдара тlадийзаш ма могlа дукхагlа низаш тlадехийташи болх бара уж тlа а хьехаш. Правительства дlахо йоакхо ергья lилмахоша паргlатча къахьетаргдола хьалаш lалашдарен уж материально lалашбараш.

Къамаьл чакхдоаллаш О. Черника хьакхайкадир, ше чакхдоахача гlулакхашка правительства болхлой, ахархой, интеллигенце лакхача сакхетамах, ондалах, дисциплинах, патриотически уйлаех ког гlортоага ергхилар. Йай, аьлар цо, воай кагирхой тlаьлех социалистически дахкенна деча гlулакха шоай деррига низаш хlаладара.

Правительства долла хlамв деррига лоррига хила цхьана хlанзарча чоалханеча хьала кlалхаръялара. Цо хьетаду, деррига политически низаца хьинар керда оlадича мара, вай халкъ вай къачаш цхьоагlо йолаш хилча мара машаре, социалистически Чехословака болх барцен дахарцен йола догдоахийла кхоачашъе йиш ца хилар.

В. И. ЛЕНИНАХ ЙОЛА ЛЕКЦЕШ

Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара наькъадолхаш кийча яра боккха болх чакхбоакх «Знание» яхача общества Нохч-Гlалгlай республикански организаце. Общества членаша Владимир Ильич Ленина вахарахи гlулакххехи лекцеш еш республика предприятешка, организацешка, учреждешка, колхозашка, совхозашка, марксизма-ленинизма идеей сийле йовзийт къахьегамхошта.

Къаьнарча ... В. В. Щеглакова. ... «Ленина кагирхой» яха лекци йийшар «Красный молот» заводе кагирхошта. Из иштта «Ленина бераш» яха лекци ... Советски, Наурски, Шелковской районашка а хиннай.

Укх деношка сакъердаме чакхъяьлар «В. И. Ленина Октябрьски революци» яхача темах даьши лектор С. И. Цыфарова ... клуба е йийнка лекци. Чулоацам дика болаш дениеш ше иштта И. Н. Лубуза а. Цуи тема — баьчча а Советски Союза Коммунистически парти хьалхар а.

«В. И. Ленина социалистически дlай-мехк лорабарах лаьца» яха лекци йийшар И. О. Кацена велинститута преподавателa. С. М. Кирова цlерагlча культурай цlалlарен пару ке.

НОВОСИБИРСК. СССР lилмай Академе Сибирски отделене геологен геофизикен институте цlаудаш я хьаттан къайленаш техна йоагlа хьалхара экспедицеш.

Де дезаш дукха балхаш да — лаборатора материалашта обработка е ера.

Укх сурта тlа — рентгеноспектральни анализ и лаборатори. Укхаза отталахьа электронни электрозондо геттара нийса хьагlйт геологически образований химически состав.

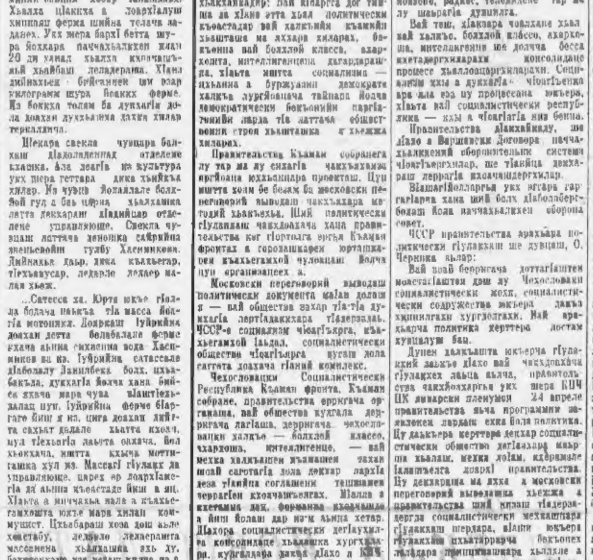

Сурта тlа: lамагlйоа lилман белхой Пономарёва Людмила (аьрдехьа), Поспелова Лиана рентгеноспектральни анализ ена лаборатори.

А. Поляков сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАКЪАР ХУРГДА

Сихбенна моша доакъар lалашдеш ба Грозненски района цхьоалагlча шурий совхоза кхаш леладераш. Хlанзале силосни кlоагашка чуеллай 51222 центнер сийна масса.

— Цох кхоачам хургйац тхона тхоай хьайбаш диза долаш lангара дахара, — йоах совхоза керттерча зоотехника А. Емельянова. Дукхьал лоаман дагlенашка цхьа эзар кагий беж ан да хlанз доажадеш. Дале а деррига хьайбашта шортта доакъар lалашде хьожаргда тхо.

Цох теша мегаргва. Силос lалашъеча болх бериш къахьегама оасарле лакхъяра боккхача лоархlаме за мар балхаша безам лахбар. Иштта, силоса йийна хьажкlаш хьакхаш волча хlара механизатора цlенна лаьнlа цхьийтта сом лу, нагахьа санна хlара кхаь дийнахьа цо 250 тонн моша доакъар хьекхача. Масеххаза ийльй из преми комбайнераша Ю. Говковенка, А. Кутулова, Н. Барабаша.

Цу тайпара дика бу шоай болх шоферашa ма. Алтаева, Гадаева, Аскаева. Хlара денна 30 тонн силос дlахьу цар кхай тlара, планах йоагlар 25 тонн мара йоацача. Цар а дукхала кийлаьд плани тlехххоачашъярах шоферашта премена тела хиинка сом.

Боккха теркам тlабехийт боахама механизатораша хьайбашта чlоагlа пайдане доакъар — хьажкlай хьоар lалашдара а. Шин сменах болх бу из хьоар доаккхаш йолча машино. Хlара денна пхьашха тонн хьоар доакх цу машина тlа болх беш йолча Перезняк Андрея смена. Хlаьта хlанзале деррига цар кийчдаь хьоар 1866 центнер да. Уж балхаш хlанз дlахо а деш да.

Совхоза специалисташа лакхlад хьайбашта иштта пайдане дола доакъар — мела муж кийчбу помещени къоастае. Цох а боахама боккха пайда баргба.

В. ШОВХАЛЬНЕВ.

ВЛКСМ 50 ШУ ДИЗАРГА

СОВГІАТАШ КИЙЧДУ

Ерригача советски кагирхошца цхьана доккхийча къахьегама совгІаташца комсомола юбилей накъабоалх Грозненски швейно-производственни объединене кагирхой а. Ужж денощка моашта карагІдоала дика гІулакхаш комсомола 50 шу дизара хетаду цар. Производственни план, юбилея сийна тІайийца социалистически декхараш кхоачашдеча — из да тахан кагирхоша-швейникаша хьалхарча плана тІа уттадер.

Ерригача объединене кагирхоша юкъе шерра лаьржай социалистически ях, хІара комсомолец, кагирхо къахьегама совгІат кийчдеш ва цу дезача денна.

Ше хьалхагІа тІаийцачаръел хьалхагІдола декхараш тІаийцад къоначо болхлочо цхьоалагІча цехерча технически тІахьожама отдела контролеро Томазина Женяс. Цо лаьрхІад ВЛКСМ 50 шу дизара сийна хІара денна шийна новкъостаща дефект йоацаш продукци арахеца метод Іомаяра гІо де, «ДикагІа йола болхаш» яха цІи яккха, хадагІа йоа да операцеш кхоачашдаь хургІоала кар саг Іомаве, вешача хана моллагІча болхлочун метта дІаотта йиш хургІолаш бархІнега кхачалца бахьа операцеш Іомае. Женяй хьинар доаларца йоах:

— Женяс денна дош мІоарІа хурда, цо доргдоацар дерга аргдац цо.

Хьаьа ерригача объединене гІолле дІалаьржад Томазина Женяс дІадоладаь гІулакх. Дукхача комсомольцаша, совае боапача кагирхоша шоай хорошашка а хьожаш тІаийду керда декхараш. Юбилей хьаьІалхача кхеддиса 50 ди — ударни хийита лаьрхІад кагирхоша.

Укх шера шоллагІча квартале РСФСР лёгача промышленноста предприятешта юкъе яхье доккхий толамаш доахаш къахьегар бахьан долаш швейни объединене коллективо кхоачадаь меттиг яьккхай. ХІаьта из бахьан долаш совгІата ахча а деннад цуна. Коллективаа юкъхача къахьегама толамашта юкъе кагирхой лакъа а да. ДикагІа болча болхлоех болаш эгарвра хьалха цІи яккха езаш ба Балхаева Литфа, Иванова Люба, кхыбараш. Цо шоай сменни нормаш хадайна тІехкхоачашдь, хІаьта 1-ча августа шоай укх шера план кхоачаш а я тІехьагІача шера чоаках болх беш ба хІанз.

Уж дика болхлой, производства маякаш хилла ца Іеш хьанаре общественникаш а ба. Масала, Литфа къахьегамхой депутатий Грозненски горсовета депутат я. Уж дерригаш гІулакхаш кхоачашде а сайрийнарча школе тохамца дежа а кхоаь из. Иванова Люба комсомольски организаце секретарь я, цо дахка из дозуш чакхьаьнан цхьанакха а цкарентанти. Цул совгІа цхьаьнкха доккха общественни гІулакх а да Любайна тІадилла — текстильни лёгачи промышленноста болхлой профсоюза центральни комитета членала а хержай из. Юбилея сийна 12 комсомольски воспитани хьаьа объединене кагирхоша. хІара цехе комсомола историех дола стендаш кийчаьь. кастаста а къахьегаме тІехьйи ветеранашца вІашагІкхетара сайреш, эгара лоархІамегІа долча къахьегама совгІатех дола рапорташ тІалоаа лаьрхІа альбом, кагирхой сийлен книжка ва кийчдеш.

Цу дерригача кагирхой гІулакхашта кулгалдеш, керда къахьегама толамаш оа кагирхой саналгІбаккара болча корте латташ а шийи гІуллакх дика дешаш йола комсомола комитета секретарь Щербакова Люба.

С. КОТИЕВ.

ЮБИЛЕЯ СИЙНА

Ленински комсомола 50 шу дизарча юбилейна сийленца накъадІдара доккхий декхараш оттадаьд шийна хьалхашка В. И. Ленина цІерагІарча культура Дворца коллективо. Цу событена хетадь кинофильмий фестиваль чакхъяккха лаьрхІар Дворецо болхлоша.

«Комсомольцийн дикача гІуллакхий романтика» аьнна цІи а йолаш сентябри октябри беттанашка хургІолча цу фестивале укх тайпарча кинофильмашка хьожаргба кагирхой: «Республика ШКИД», «Ходунга», «Туннель», «49 ди», «Татьянай ди», «Шера юкъе гечо дац», «Уж массаза а хьалха хиннаб», кхычарга. Из фестиваль хІанз дІахьош я. Кагирхашта чІоагІа хозадеташ да кинофильм дІадоладалалехьа гуабеанначарца беседаш еш къаьна комсомольцаши Заводской района комсомольски болхлойи хилар. Цар комсомола дика гІулакхаш дІадовлийт царна.

Кхы а сакъердамегІа я Дворецо дика кийч а дь дукха ха йоацаш дІайолаь самодеятельни искусства фестиваль. Ерригача самодеятельни коллективаша дакъа лоац фестивале. Боккхача безамца тІаийнар кагирхоша къоначо зрителя театра артисташа укх денощка оттаь И. Расеамадзин «Йовнга чу кийсбенна доттагІий» яха спектакль.

Укх бетта выступленеш ергь халкъа драматически халкъа оперни коллективаша. Халкъа драматически коллективо гойтаргья В. Константинова К. Ракерая «18 шу» яха керда спектакль. ХІаьта Нохч-ГІалгІай заслуженни артиста В. А. Соколова кулгал а деш Пуччини «Чио-Чиосан» яха опера оттаергья халкъа оперни театра коллективо. Цу опере дакъа лоацраш дукхагІча дакъе кагирхой ба. ІІедига къахьийгадац цар из сакъердамегІа хургІолча тайпара оттае гІерташ.

К. Гордона кулгалдеча йоккхача эстрадни оркестра халкъа хореографически коллективаща цхьана оттае лаьрхІад «Комсомольцаш — сатеш боаца легаш» яха театрализованни композици. Ленински комсомольц сийлахьча гІулакхех дувцаш хургья из. ХІана малагтара репетицеш еш цо кийчъеш ба самодеятельни артисташ.

«Дворецо хьайийлахча мІарий дия, «Сибат хозаро искусство» яха тематически сайре, кинофильмай устни журналий, лекцей сайренаш чакхйоахаргья. Заводской района пионераштеш комсомоле лархоштеш лаьрхІа кийчдеш утренник да. «Еррригача планета тІа гІолла доцканада безам ба са. Дукх тІа цод вахача адамаша фу цу хьаца безам ба» яхача цу утренника тешах а гун ба из йол сакъердаме хургда.

Белгалдаккха деза уж ерригаш мероприятеш культура Дворецо ВЛКСМ-а Заводской районаша дага а юлаш цуина кхьаьна кийчъеш цилар. Сийлахьча юбилейна хетаь торжественни собраниш а цхьана е лаьрхІад цар. ХІаьта цуина кийчо е хІанзе а белабеннаб.

Аьдха Дворецо дІайихьа Іаьи цуй коллективо комсомола 50 шу дизара хетаь шо кийчъеш йола мероприятеш. Гроьза тайп-тайпарча училищашка, кагирхой общежитешка, предприятешка чакхйоах цхьех дукханараш. Масала советски халкъа революционни тІема, къахьегамаш ветеранашца вІашагІкхетараш ду, къаьнача коммунисташца комсомольцашей шоашуа дагадоагІараш а дувцаш тематически сайренаш дІахьу.

«Предприятие ди» яхар сайна йола ферма а я балха юкъейихьа. Цу дийнахьа район моллагІча цхьан предприятие доалахьа хул Дворец. Цу дийнахьа шоай безам болча тайпара саццІа йиш хул предприятие болхлойн гІулакхерча вахьеи. Уж сайна йола мероприятешка дукхача заводашкара, фабрикашкара, гІишлошкара кагирхой вІашагІбеттала. Шоай вахарах, къахьегамах, денарах, сакъІамах дувц цига.

С. ПИТАШ,

В. И. Ленина цІерагІарча ДК методкабинета заведующи.

ТХОГА ЯЗДУ

ЛАЬТТАШ КАРАДЕРЗАДУ

Хоаш ма дарра, Шин-аргІа юкъера, Аллаянчуртски атагІара лаьтта гІуш уаш, хий чудуаш ва.

Ялтий а кхыча юртбоахама культурай а дьукхьам лакхбер болаш хий пайда хьа ца лун чухуарглоапаши кхашка хий мича доаларгда?

Из хаттар дукхача хана ценна чІоагІа теркалдеш хилнаб Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хинбоахамеи Министерстве а «Югиприводхоз» проектни организаце а. ХІаьта а МалгІабика районна «Кавказ» колхоза хий деха сеть яккха проект оттаеча хана.

Иштта лаьрхІар, дІакъайлаха хий дехача сетера яхашка хий деха, хІаьта дош шийса а къоастадир.

ХІанзчул тІехьагІа дена цига хий дехаргда лаьттагІара сихха хьалъяха йиш йолча РТ-180 яхача металлически трубопроводий новкъосталдеи сангарашка дІакъайла а яьха яьча асбесто-цементни турбаех йиллача массаза а хий ухардадиха сетера ДДН-45 яхача догІаш хьсане гаьнна хий деттача машинашеи.

1968 шера 30 августа «Чечингушводстрой» ПМК-2, «Кавказа колхозе гІишлой-монтажни балхаш деш йолча 1-ча участка начальника С. Б. Дидитова кулгалда дь а дьха, мелиорацеи хин боахамеи министра заместителя моа. Д. И. Ханаулаиова председателал деш хиначча пачхьалкхен приемни комиссега дІаделар балхаш. ХІаьта из уж дика а лаьрхІа дІа а дийцар. Хий дехача лаьттай хьалхарча аргІаш цхьа дакъа — 259,9 гектар хадал хьалха йистедаьккхар, дерригаш из кийчъяра дІадахар 140 эзар сом а долаш. Из эІаммига толам бац, Аллаянчуртски канала МалгІбузехьарча лаьтта чура хий дехкардолча, инженерно-геологически хьалхаш чоалхане хиларна белгалдоалаш йолча лаьттаех эгара хьалха хий деха болаьь участок из дия а. Цхьабаккъда, ПМК-2 коллективо толаме хьалху керда гІирсаш.

С. ГОНЧАРОВ,

Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства ПТО инженер.

Дика къахьегарна толамаш доахаш укх района кхаш лелаерашца пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоахара. Укх шера кхаш лелаераш декхардІа бар 13000 гектара тІара чуйийцача кхачех пачхьалкхенга 13500 тонна алат дохка. Цу декхарех дика лоархІамар уж. Республикина эгара хьалхарчарца алат дохкара плана кхоачашьяь цар. Планал тІех а декхар оаха алат. Дерригаш дІахьекта дІакхаьча алат 14074 тонна за, хьажаІаш йоацаш.

Уж декхараш кхоачашдара бокхача доархІамаш хилар лаьтта лелдара культура лакхъяр, хьалха латта опыт балха юкъейоалар. Цо кхаьбех укх цифраш. Иштта 1965-ча шера дешз къахьегамаш сарде 18,7 процент дакхъеннай, юртбоахама производства рентабельность 11,2 процент дакхъеннай. Нагахьа санна 1964-ча шера тха районна боахамаша 54 эзар сом зе дах хиннадале, дІадахача шера 956,5 эзар сом пайда хилар царна, хІаьта укх шера оаха лерхІ ца пайда 1270 эзар сомага дІакхоачабе. Цо торе хилийтар тха районерча керІ боахамашка комсаш лелаергІоалаш шин боахама хьайбай продукташ йоахаргІоалаш специализаци е. Цо бакъ хилийтар хІара отделене, ферме. болх дикагІа вІашгІеьхьбакха. Къаьсттахьаста продукташ яхара планаш хІара участкага дІакхоачае. ХІаьта царех цхьацхьайола участкаш болхана чучча расчета тІа яха.

Дика толамаш доахаш къайоагІа «Знаменский» совхоза, «Верхненаурский», «Новогорский» совхозий коллективаш. Цу боахамий къахьегамхоша сийленца кхоачашдь пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоахара планаш. Цу тайпара дика толамаш дахьад шерам къхача боахамий коллективаша укх шера а. Масала, «Новогорский» чхьагІар доаккхача совхосе пачхьалкхенга дула лохкара ида кварталаш план кхоачашдаьб, «Верхне-Наурский» совхозо — 101 процент, «Знаменский» совхоза — 104 процент. Цу боахамашта чІоагІа пайда боал юртбоахама продукташ яхарга дІаделар шар вакулли вІеиагдарах. Дика болх бу цу совхозашка къахьегам Ілилаш ларар тІа вІашгІеьхьаккхара вІашагІьетача советаша. Цар гІо ду боахамий экономика чІоагІъяра.

Дукха средстваш дІаухийт пачхьалкхено кхашка хий диллара а. ХІаьта цу тайпара лаьтташ 5478 гектар да тха. Бакъда, мох кхоачам бац. 1970-гІа шу тІаккхоачаш хин деха лаьтташ 17,5 эзар гектарага дІакхоачале лаьрхІад оаха. Цу гІулакхо торе хулийтаргья юртбоахама культураш дІашо цхьан шер а па дий цар тІара кхебу хьукъам дакъа дакхбе. Кхьетта хІанз а хий дехача кхай тІара чудаха алат 6—8 центнер дукхагІа хул хий ца дехача лаьтта кхоачула. Хий дехача лаьттан дерригІа пайда а эцаш агротехника дикагІча методашца из болх баро хьтув хулийтаргба хьайбай боахама шортта доакъар Іалашде а.

Цу тайпара боккха пайда баргба боахамашта, нагахьа санна кхашка хий декхареи минеральни, органически удобренеш тоесарех балхаш вІашгІу дувзадена хуле, дикха тоалургья лаьттан структура. Укх шера кхашка итт эзар тонна органически минеральни удобренеш тайсай кхаш лелаераша.

Тха района хьалдашка чІоагІа пайдане культура я комсаш. Дукхьа укх шера пачхьалкхенга йоккхаргья ших эзар тонн комсаш. ХІаьта 1970-ча шера комсаш кхеарев уж пачхьалкхенга йоахилгем 2,7-за дакхлургда. Хоаш ма хІара шера дукхагІа кхеча цу культурана промышленни переработка е завода эшаьа. Цу гІулакха районе хьалье керІ шинь чхьагІар доаккха завод. Царех цаІ укх шера хьалъе болалургба Знаменское яхача юртга. Боахамий экономика чІоагІъярах, бакача наьха хьал-торо лакхлургья, культурно-бытовой учрежденеш дукхагІа хьалъергья.

ХІаьа боахамашка хийдна чухьаш я комсаш. ХІанзале 582 гектара тІара чуийцай уж.

Лелара литадаш кхаш лелаераша гураьхьа хув алат дІадера гІулакх а. Укх шерара хьувкъам хандахьа чуйийца баккхара торо хилийтар цу гІулакхьа хандахьа кийчо е. Август бутт чакхбоалалча хана кийчдаь лаьлар гураьхьа дувча алата лаьрхІа дерригІа лаьтта. Іаланааир дика фу. Цул совгІа хин лелхача лаьтта чуолийташ хий а кхаза шортта минеральни, органически удобренеш тайсар. ХІанз алат дІаде белабеннаб. ХІанзале 1346 гектара тІа дІадийра даьннад гураьхьа хув алат. Дикал лаьхха йолаш а сиха а белхаш чакхдахара боккхача доархІаме хилар механизаторий къахьегамашта бовр сеабаккхар.

Уж боахам депице а хьаййоца Іа доакхкаргдола помещенеш кийчъяра, доакъав Іалашдара терко еш ба къахьегамхой. Шортта Іалашдаьд кеша доакъар, кІаьта доакъар хІаца Іалашдеш а да. Цхьабакъда, белгалде деза цхьаькха. Нагахьа санна пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоахара план кхоачашйоай е, кхоачаш болаш дац дула дахкахара гІулакх «Минеральный», «Гвардейский» совхозашка. ХІанзе а уйле я ева кулгалхоша, специалисташа пайда эцаза йола тороваш балха юкъе кхуваьра. ДикагІча фуз дола хьайбаш лебадеш тоала хеза доахана Іуллаш.

У. ЗАУРБЕКОВ,

ИПОС Надтеречни районни секретарь.

ГИДУАРГАШ ХЬИЙКЪАД

Дика къахьийтад тха бригада кхаш лелаераша укх шера. Къаьсттта дукхадаргда из гидуаргаш кхеле хиннача механизаторех. Боахама шу дІадолалуше а безхтоаккхе декхараш тІаийцадар цар. Планах хІара гектара тІара чуйийцадеза гидуаргаш шит центнер дар. ХІара чуйийца шоалаш латт гидуаргаш. Из къахьера культура кхера хьийтача къахь хьакиннар гІанъуташ да. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара кхойтта центнер совгІа гидуаргаш лоал.

Укх шера 328 гектара тІа дийнадар боахамо гидуаргаш. Цу лаьтте шк бІаь совгІа гектара тІа уж кходен бар цхьоалагІча отделене цхьоалагІча тракторни-полеводческа бригада Кагерманов Балиевра кулгалду кхаш лелаераш.

Дуьнчага боапаш дика. агротехника бокъонаша дІа ма декхара гІулакх дар гидуаргашта йоккха опыт йолча механизаторашта. Из бахьан долаш, хІара шера санна доакха беркат лаьлар бригада кхаш лелаерашта лаьттах. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 13,6 центнер гидуаргаш чуэц цар.

Иштта дика къадьегама толамаш даьхад Балдыров Хьусена кулгалдеча шоллагІча отделене тракторно-полеводчески бригада кхаш лелаераша а. Кхтъа гектара тІа дІадийна гидуаргаш кхедаре шоаш тІаийна декхараш толамца кхоачашдир цар. ХІара гектара тІара кхойтта центнер гидуаргаш даьлар. Дукха тІехьабисан а а р цхьоалагІча отделене цхьоалагІча тракторни бригада цоа. Бисултанова кулгалду кхаш лелаераш а. 48 гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача шийтта совгІа центнер гидуаргаш даьлар.

Массехк дош ала безам ба са хьалха латтача механизаторех а. Уж ба комбайнераш Сембиев Мухьмад, Мальсагов ТІаус, Алиев Букус. Гидуаргаш чуэча механизатораша юкъе лаьлаца социалистически яхье хадалаша хьалхара меттиг боахаш хьабаьхьаб уж. Цара тІехкхоачашбора цар шоай сменни заданеш.

Дика лел тха боахаш пачхьалкхенга гидуаргаш доккара гІулакх а. Тхо декхаройла цар шк бІаь тонн гидуаргаш дІадахь, хІаьта хІанзале оаха даьлена дІаденнар 130 совгІа тонн да. Цхьабаккъда оаха бьвче тохкало хьаьбех укх шера гидуаргий лахкара хьувкъам кхебарах пачхьалкхенга кхо бІаь тонн гидуаргаш доаха вІаштІехьакаргдолга.

ХІанз централи хьалта кийщ шІендеш латт пачхьалкхенга декха лаьрхІа гидуаргаш.

А. КУЧМИДЖИЕВ.

Урус-Мартанов района «Красноармейский» совхоза корпусера агроном.

ХЬУВКЪАМО ГІАДВУГ

Соахна гидуаргаш кхера 14 механизированни звено вІашагІъеллар МалгІабика районе. Из культура дІаера хьакъоастадаь дерригаш лаьтта парга дІаденнад.

ДІадахача шера гураьхьа дешб белабелар кургбоача хьувкъама лаьрхІа лард йола. Хьалхехьаргбьб ахар, минеральни удобренеш тайсар. БІаьстан юха хьбь цІаьхха юха ахар, тІаккха культиваци лаьча тІехьагІа мара оттаваар генараш дІаде. Ер кхолагІа шу да тха района лаьттангашка «ударник» сортах йола гидуаргаш дІаяе. Цу сортах долча генарех дукха хьоанна йоал, тІаккха дакъа алка оттача хІайра Іаткъаш цуй.

Белгалла доагІа «Кавказ» колхозе Бахчиков Владимира «Ингушский» совхозе Медов Ахмат-Гирей механизированни звенощ гидуаргаш кхеча дакъа толамаш. Цар балха опыт массанена Іоаме могаьлар.

ХІана гидуаргаш чуэца белабеннаб. Эгара хьалха из болх дІаболадир «Кавказ» колхозе Темченко М. Н. бригадир волча цхьоалагІча бригаде. Из культура 420 гектара тІа кхельй цар. Ишь комбайни я цар кхай тІа хІанз гидуаргаш сирдеш. Шоай низ дІакхоачар деш ба комбайнераш Гайкук Василий, Мунин Михаил. Деннга 17—20 гектара тІара гидуаргаш хьоах цар норма 13 гектар мара йоацача. ДикагІа хьувкъаьлай из культура Халин Александра звено членаша. ХІара гектара тІара 15 центнер генараш чудаь цар—планал ялхь центнер совгІа.

Цу боахама шоллагІча бригаде а чуэлаш я гидуаргаш. Укхаза нахадеш болх беш кхо комбайни я. Уж лелаеш ба гоаха комбайнераш Мадко Василий, Еремеев Иван, Сосков Григорий.

— Шаккха шоай ден норма цхьан адазеш тІехкхоачаш да еш Іийнабац уж, — йоах бригадира моа. Латунова.

Генарех бункераш хьалйизачул тІехьагІа зехьа латта бийнабац комбайнерий. Водителаш болх дика барах да из. Царех дикагІа бараш Илиев Мовлии Бариев Николай ба. Садовлехьа кхай тІара 25—30 тонн генараш дІаоза карагІдоад царна.

Шоай нормаш тІехкхоачашьеча комбайнераща премеш лу.

Пятилетка кхолагІча шера дерригача боахамо пханах йоккха эзар 600 тонн генарий я,—дувц дерригача агронома Кропина Виктора. — Цхьабаккъда хьувкъам ахьаалуш я хуле 800 тонн дІадургья оаха лаьхена. Из де тха вІаштІехьдоале генараш декхара пятилетка задани кхоачашъь йоал колхоз.

Дика хьийкъай из культура «Ингушский» совхозе а. Медов Ахмат-Гирей, Эгиев Іаьлас, Яндиева ХІарона, Салтукиев Берса кулгалдеча звеноша 800 гектара тІа кхельй гидуаргаш.

Из культура арда йоладаьча хьалхарча деношка гучадаьннад цар хьийта къа зехьа ца дайнилга.

Иштта Эгиев Іаьлас кулгалдеча звено кхай тІара гектара тІара 14 центнер генараш чудаь е планал йиь центнер тІех.

Совхозе укх шера гидуаргаш 2306 гектара тІа кхельй. Уж дохча кхай тІа хІара 27 комбайни йола. Групповой методах бу цар болх. Кхашкара алат дІаоазара автомашинаш, лафетараш, шоссеш я укхаш. Ерригаш гидуаргаш итт дийнахьа чуйийна дахи дага я боахама коллектив.

Из болх сихагІа чакхбаккхара яхь яьжай механизатораша юкъе. ДикагІа дола хьокхамаш лаьхача механизатора карара кара тела вымпел лу. Хьалхарча деношка из вымпел шоашкара дІахецаш Алароев Ризвании, Морчоев ЮшаІаси. Даурбеков Микаилей. Денна 15—18 гектара тІара гидуаргаш арда кхув цар. Цох шинь совгІа норма хул. Из культура чуйийна мукъадаьнна лаьттан хІана оахаш да.

Б. ТАГУРОВ.

ТЕША МЕГАРГВА

Гураьхьа алат дІадера балхаш агротехника бокъонаш дІа малехкара чакхдахара йоагІа кийчо еш ба тха района боахамий механизатораш. ХІанзале аьхка долаш латт гураьхьа мала культураша лаьрхІа дерригаш лаьтта. ХІаьта белгалдаккха доагІа укх шера аьха лаьтта дІадахача шера укх хана аьха хиначул дукхагІа дола а. 8065 гектара тІа ди лерхІ тха района боахамаша гураьхь дув алат. ХІанзале кийчдаь даьннад из лаьтта. Цул совгІа оаха лерхІ кхаца эль доакъара культураш буцц дІае кхы а 985 гектар лаьтта аха.

ХІанз дукха ха йоацаш алат дІаде доладе. Механизатораша дош деннад цу юкъа дерригаш лаьтта аьха дакхха. Цох теша мегаргва, хІанз аьлча хІанз чуэлаш латтача силоса ийнача хьажа тІех, гидуаргех мукъадаьлача лаьтта цу сайьа луаринна а йийж лаьтта оде тракторий аьайоац. Тоьарда тха боахамашка деша оаха лаьтта ши бІаь гектарал тІехдоала хьайх.

Гураьхьа дувчо алата лаьтта кийчдера кийдача кхьча боахамий механизаторех дикагІа ду балхаш «Гудермесский» совхоза къахьегамхоша. ХІанзале тІехкхоачашьяьй цар лаьтта ахара план. Аьхад 2350 гектар лаьтта, планах доагІар 2,3 эзар гектар долча. Лаьтта кийчдара гІехьаде «Кавказ», «Дружба» колхозаш. ХІанз а тІехьа дерригаш аха дезача лаьттаех а аьха бахьийнабац механизаторош.

Цу гІулакхе керттера бахьан да цу боахамашка дІайийна дукха проценай культураш хилар. Пулукъа алат шин ханнахьа дІадийна дикхкара тІаргІертта къахьега везарга цар.

Дика вІаштІехьакхкал тха механизатораша эрба лаьтта алана гІулакх а. Хоаш да хьалхе а аьлча лаьтта бІаьсти культураш дІаийнча цар хьуркъам дикка алсамбоалийта. Цулукъа кхаш лелаераша хІанзале йиь ах эзар гектар эба лаьтта аьхад. ХІаьта цар дош а деннад бІаьсти аха лаьтта ма дита.

Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара бокхача доархІаме да дІадуаш дола фу дика хилар а. Цифраш хьаьбех из гІулакх а тха боахамашка лелара из лелар. ХІанзале дерригаш Іаламдаьча фух шІеш а дь цхьоалагІча класса кондицега дІакхоачалар 17,1 эзар центнер да. ХІаьта дерригаш эшар 18130 центнер да. ХІаьта хІара боахама специалисташа лаьрхІад алат дІадуа за тІакхачалехьа дерригаш фу шІеш а цхьоалагІча классага дІакхоачадаь. Цох тешарга хьачаща хиннар. Цхьаккха а алат шІенду машина ях болх ца беш. ХІаьта фу шІеш сменох шІенду. Цул совгІа алат шІендеш болаш болхлой шоаш а гІерт болх сихагІеш дикагІеш ба. Царна хоаш цхьаьр шІендаь алат цхьоалагІча классагІа чакхдаьча моалета 200 процент даланиа дулга, хІаьта из шоллагІча классах хилара — 160 процент.

Гураьхьа дув фу дукхьал цхьоалагІча классах мара хургдац. ХІаьта дІадахача шера гураьхьа дувча алатах 10—15 процент мара цхьоалагІча классах хиннаргдац белгалдича боахама 1969-шера хьувкъам дикагІа хургболга.

ХІара боахама специалисташа лаьрхІад укх шера 100—200 гектар тІа полиформични фу дІаде. Цу гІулакха торе хулийтаргья цу мероприятех хьабоала пайда белгалбе. ХІаьта из вайнаге хуле тІехьа тІакхоагІача хана цу тайпара дола фу дукха дукхагІа хургда.

Фу шІендара къаьстта дика болх бай «Гудермесский» совхозе къахьегамхоша. Цара кхоачаш а еш болх бу «Кавказ», «Октябрь 40 шу» колхозий боахлоша а.

Боацаш пайда босгІа, хІана специалисташа лерхІача тайпара, дерригаш дІадуаш дола гураьхьа дув лаьтте мутІахьашка гранулированни суперфосфат а тоссаш дийна а. Удобренеш хІанзале Іалашдаь.

Механизатораша дош деннад гураьхьа дув алат агротехника бокъонаша дІа малехкара доацача хана дІаде. Цох теша мегаргва.

В. КОПАЕВ.

Гудермесски района юртбоахамий производственни управлене корттера агроном.

ЯХЬЕ ЯЬННАЙ ЮРТСОВЕТАШ

Дикача гІулакхашца накъавала лаьрхІад МалгІабика района юртсоветаша В. И. Ленин вань 100 шу дизара юбилейна. Боккъонца йоаш социалистически ях лаьржай хІанз царна юкъе.

Цар чІоагІбеш латт юрта бахача нахаяра бувзам, шоай хадашкой наказаш дикагІа кхоачашде болабеннаб депутаташ, активисташ. Цар дукхагІа теркам тІабохийт юрташ хозъяра, наьха хьашташ кхоачашдара.

СоагІанча, Инаркъе, Кердача-Редантс болх бе йоласенай банеш, нихаш хьан а тоаю а мастерскеш, парикмахерскеш. СоагІанча хий дилла даьннад, хІанз Инаркъе еш латт хин провод.

Тха къонача гераде а юрташка а укх шера дІа а егІа хоза тІайоагІанш латт 9000 тайп-тайпара гаьнаш.

Юртсоветий исполкомашка хулача сессеш чуллоарам вІаргагІа болаш, дика кийчйий ю. ХІара депутата шин-шиИ аргІагІа отчет ду шо бача балхах, нахагІаьлнахох. Цу отчеташа лакхбу цар бехктохкам. дикагІа юкъеуз Совета вахара.

Шоай мерсхаьц заседанешка социалистически яхьа итогаш ю испопкомаша, шоайна тохкаршу ду тІаийца декхараш кхачаш мишта ду хьожаш.

Иштта хьинар дІ а да къахьегарах иса лераш а беркате я. Шаккха лаьхаьа Советаша укх шера сайна нахагара юртбоахама продукци эцача дика хьокхамаш. Хьалхара меттиг Вознесенски юртсоветага я (председатель моа. Комиссаров). Иіс бетта задани кхоачашъяьй цо: дула—379 процент, фуаш—140, тха—300 процент. Цул дукха тІехьайисаш Кердача-Редантера из а (председатель моа. Шакиев). Шаьа из эцаш нарех хІара продукцеиа йоагІа шишша задани кхоачашъяьй цо а.

Доацца аьлча нагьала юртсовет ан шийй 9 бетта а шера план а кІорайкхьа кхоачаш ца еш. Укх дІабахача барх! бетта районе бахача нах пачхьалкхенга кхай 947 центнер шура, 133600 фуаш, 127 центнер совгІа тха. Иштта малхаш совгІа дІаденнад дула.

Шу чакхдалале кхы а лакхлургья уж цифраш.

Р. ЧЕРНОВ,

МалгІабика горисполкома репортёр.

ТОАЛУ ГІУЛАКХ

Цхьаццаа кхоачамбоацараш е нийслуш укх шера хьалхарча цхьа бетта медицински инструменташ хьакра а, хІаьта царна реализаци яра а план кхоачашъьнцар Гудермесски медико-инструментальни завода коллективо. Цхьабаккъда, хьалхарча ах шера шоашкара даьнна гІалат товдара «бархІ-баьккача завода кулгалхой, беригача болхлой дІабахача шин бетта гІулакх тоайе вІаштІехьбаьлар. Иштта, товарни продукци арахецара июль бетта план бІаь процент кхоачашйир заводо, хІаьта цу продукцена реализаци яра план пхи процент тІехкхоачашйир. Кхы а дикагІа толамаш доахаш чакхбаьлар завода къахьегамхой байнача бетта: товарни продукци арахецара план 107,8 процент, хІаьта реализаци яра план 109,3 процент кхоачашйир.

Къаьстта дика къахьийгад заводе болхлоша керда продукци арахецар балха юкъедоалладарга диллача а. Иштта, арахеца доладаьд укх шера № 51 йола цергий моарзагІаш, цхьаргий дІийнаш кхаь тайпара печеночни юагаш; доккийн, юкъерен, кагийн. Ерриге а укх шера арахеца йолаь продукци итт тайпара я. Цул совгІа, укх юкъейисача бІь бетта кхы а бархІ тайпа хилаза аргІоаца керда продукци арахецара вІаштІехьаккха лаьрхІад барт тоайича, толамне кердалар дахаш йолча завода коллективо. Дика лоархІабу завода болхлой шоашта хьалхашка латтача бехктокхамечча декхарех.

Къаьстта дика къахьийгад байнача бетта слесарно-механически цеха болхлоша. Бетта задани 113,8 процент кхоачашъьй цар.

Массехк дош ала безам ба са цеха дикагІа волча болхлочох. Из ва цергий моарзагІий монтаж е слесарь-автоматчик Рипосов Виктор.

— Дуьхха ха йий Іа заводе болх бу? — хетт оаха цуга.

— Укх заводе болх бу-м ши шу мара дац, бакъда сай специальностах аз къахьега цхьа тхьаьр шу да я.

— Иштта йоккха опыт йолаш волча Іа шеко йоацаш тІехкхоачашдьу хургья хьай сменни задане?

— Цхьан сменах хьае еза ялх бІаь винт, цхьабакъда ворхІ бІаь тарга хул са юкъера лаьрхІача. Из къамела деш тхо долаш тІакхаьчар цеха йоккхагІа вола мастер Сарычев Виктор Иванович. Дог кхоарьдеш вацар из а йоккха опыт йолча слесарь-автоматчиках. Нагахьа санна эшар хилча бейсаш а балха ва кийча ва Рипосов Виктор, яхаш дийцар цох йоккхагІа волча мастеро. ХІаьта цеха коллектива юкъе из санна бола дика болхлой кхы а дукха ба.

Цу тайпара дика къахьегама толамаш даьхад шлифовальни цехерча къахьегамхоша а. Керттерча дакъе къона, балха баьхка массехк шу мара доацаш йо цеха болхлой.

Цудукхьа дукха болх бе безаш хул завода кулгалхой цар балха опыт лакхъяра. Цу гІулакха цехе вІашагІъехка хІанз болх беш я квалификаци лакхъяра курсаш.

Тха фотокорреспондента И. Плиева сурта тІа шоана гу цехе вІашагІъехха курсаш чакхььаа боаллаше а кхоалагІча разрядага кхаччалца шоай квалификаци лакхъь полировщица Демина Валентинас по шлифовка ва чоаний йистош хийрабоахача хирургически мІарага хьежаш йола цеха йоккхагІа йола мастер Зуева Екатерина.

Алакза дийнахь Демина Валентина санна бараш цехе кхы а дукха болга. Уж ба кхоалагІча разрядага кхаччалца шоай квалификаци лакхъьь Бель Галюкин, Османова Неля, Волкова Валентина, кхыбараш. Цул совгІа, цехе

хІанз дукха тІа йоьшиш вІашагІеьллой цхьа сагах латта комсомольски бригада.

— Цхьаккха ан лІадолу цу къонача къахьегамхочун сменни задани 110 процентаца кхаччалца е кхы а совгІа кхоачаш ца еш, — дувц цеха йоккхагІа йолча мастера.

И. РАШИДОВ.

«СЕРДАЛО»

3-гІа агІ. 17 сентябрь, 1968 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

БОННА НХЕРАМЕ УЙЛАШ

Вашингтоне чакхъьлнкай малхбузегермански правительства къаьстача эмиссара Бирренбаха США правительства лакхе латтача викалашца аь политически консультацеш. Бирренбаха Потомака бердашкахьа биззьар боински кабинето тIедиллара «массазарча дипломатически бувзамашка цхьа хIама ца тоъаш» йолча моттигашка «къаьстта мисси» кхоачашъеш хиларах дукха хана дена вовзаш волча малхбузенгерманский политикей дипломатей мукъ бар.

ХIанз Бирренбах ший воллаца оксанал дехьа водача хана бокххача дипломатически тIема кийчо еш бар рейнски столице. Ше вахча арадаладехьа Бирренбах дагаваьлар канцлерица Кизингерица, оборона министрица Шредерица, кхыча мехкашкарча гIулакхий министрица Брандтаца. Малхбузенгермански кепайовзоно белгалдоахар, уж беседаш еча хана эггара хьалха «НАТО кхоаленца ювзенна» йолча проблемаех йола федеральни правительства позици дIайовзийтилгъ Бирренбаха тIадилла хилар.

ФРГ доал ду гIоваращ Чехословакерча событеех спекуляци е еш, дунен халкъашта юкъера хьал массе тайпара кхохкаде гIерташ а милитаристски истери чIоагIъеш а долча хана ар «Бирренбаха масси». Цунах хилар Бонно шийна кхы а чIоагIагIа тIемен дипломатически ловкиеш IалаIъар духьа йоаржаьча йовкхача политически пропагандистски наступление керттера дакъа. Укх денношка, Бирренбах Вашингтоне волча хана мара чIоагIъяннаар ФРГ правительства 1969 шера йола, 20 миллиарда маркага дIакхоачаш IалаьIмате дукха ахча чульцa тIема бюджет. Цу гIулакха лаьрхIа я ФРГ викалаша НАТО штаб-квартире еш йола маневраш а.

НАТО-га гIоллара шийн партнераш бундесвера тIема низ дIахо чIоагIбара, политически стратегически дешаш къоастадеча юкъе цун ираладашта тIатIа доккхагIа дакъа кхоачалара раьза ба гIерт малхбузенгермански правительство. Малхбузен Германера американски бIунаш алсамдахийта, массалолча долчъошка Вашингтонаца цхьала тIема гIулакхаш дуккагIа леладе гIерташ тIом хила мегаш доь аккхе а аьнна «эггара хьалхарча хьакъера» лоркъ гIера юкъедовккхаргдолаш керда стратегически планаш оттаеага, иштта ххыдарам дIалехаш а Бонн.

Цунна дуваадена «Дейли уорлд» яхача газето белгалдаькхачох, Бирренбаха переговораш е лаьрхIача гIулакхех цаI бар США ядерни стратегена бундесвера кнаралша еш йола влияни чIоагIъелга вIаштIехьдаккхар. «Бонна безам ба, — кхоора газето, — ФРГ-ен США-и тIемапромышленни концернашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дIкагIа оттале, Малхбузен Германера Американски бIунаш алсамдоккилга вIаштIехьдаккха.

ДIадехарий на бIарчча цIоо бар Бирренбаха ший партнераша Вашингтоне хьаахашка оттабаьр а. Цун вниита США-с лоаркIам баь хилара тешаа ду Бенка вихал США пачхаьлкхен секретара Раска, оборона министра Клиффорда. США президента арахьарча политически гIулакхашта волча советника Ростоу, кхычар тIайийца хиларо.

Цу переговорий итогий хьакъехьа аьча, Вашингтоне кепатеха арайкхача госдепартамента заявлене тIара гуш да, США-и ФРГ-ен вихалий НАТО агрессивни тIема блок дIахо чIоагIъяна кгр ца хилара барт вIаштIехьбаьнна хилар. Иштта хьахайкадьад, США-и ФРГ-ен вихалаша дIахо а цу блока проблемай даькъе шоайла айхха бувзамаш доаттаергахилара.

Цу тайпара, Бонно хьалхагIа а санна тийша балхаш вIашагIлехк машарах кхераменнем духьала, НАТО-га гIоллара ший партнераш царна юкъеза а гIерташ. Делахь хIаманга ладийгIачул тIехьагIа, Европера кхохкам дIахо чIоагIбара тIадерздаь долча, машара гIулакхъа кхерамерча шоай лоархIамашка рейнски политикий хIанз а вIаштIехьдаьнад океанал дехьарча шоай солмаликашкара шоай оагIув хьаллоацаргба аьна доаш даккха.

ТУРПАЛ ВЬЕТНАМАЦАРА СОЛИДАРНОСТЬ

Укх денношка Каире йистьнкача Азеи Африкан халкъий солидарноста организаце чрезвычайни конференце тешшаме хьахьекхар. американски империалистий агрессина духьаларча гIулакха сийлахь-йоккхача шин континента халкъий цхьоагIа хилар.

КПСС-ен Советски правительствен кулгалхоша конференце дакъа лоацдошка яхьийтача послане тIа белгалдоаккхар, дерригача прогрессивни адамаша оагIув хьаллоцаш хиларах ког гIортолга еш долча вьетнамски халкъо лоаттабу турпал къовсам паргIатони къамий лоIамен пизаша реакцен колониальни IалаIпем цизашта духьала дерригача дунен тIа лоаттабеча къовсама ирагIа йола участок хилар».

Цу конференце хьахьекхар, шинна а континента халкъаша кхетаду шоай къамий-кортамукъален болама вьетнамски патриотий турпал къовсамца айхха бувзам хилар. Къамаьлаш деча хана делегаташа белгалдаьхар, вьетнамски халкъо ший бакъ гIулакх бахьан долаш лоаттабаь ца Iеш, тоIабаь мел боахка нах кIалхарбахар духьа а къовсам лоаттабеш хилар. Цулухьа вьетнамски халкъацара солидарность дерригача халкъий дукх-цIех гIулакх да. хIьата американски агрессена духьалара гIулакхаш лаьттан тIара машар, демократи, прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсамах дIакъастаргдоаца дакъа да.

Каире хиннача конференце хьахьекхар, машара кхелашта хьалхара шоай боккха бехктокхам Азеи Африкан халкъаша кхетабеш хилар, уж кийча да империализма атакаш юкъатоха а социалистически лагерцара цхьоагIо чIоагIъе а. Конференце тIайийцача документашка чIоагIа бехке ю США-с Вьетнаме лоаттаю агресси, гучайоах Париже США-и ДРВ-ен викалашта юкъе еш йола официальни беседаш юкъагIийта гIертача американски дипломате хьувзаю цIогал. Азеи Африкан халкъий солидарноста организаце массазарча секретариата генеральни секретара Юс-Сибаи ший доклад тIа белгал ма даккхара, Вьетнамерча тIема эскалаци ира цийсса Парижски беседашка моттийта кIамаш леладара а эскалаци ю Вашингтоно, вьетнамски проблема машара наькъаца къоастае мийна ца ловлга цу тайпара къайла а кхуьаш.

Вьетнамски халкъа лоаттабу къовсам, белгалдоаких конференце тIайийцача «Массане а юкъарча политически деклараце» тIа, «империализмана, колониализмана, неоколониализмана духьала къовсам лоаттабеча Азе, Африка, Америка халкъий юкъарча гIулакха юкъе лоаца лоархIаме дакъа» да. Азиатски африкански континенташка бахача бIаьш миллионаш йолча наька цIерагIа цу форуме дакъа лаьцараша США-гара хьалийхар Вьетнамера агресси соцаелга. ДРВ-ена массе тайпара чуетта бомбаш а цунна духьалара кхыйола тIема акташ а кхы къамаь а лоацаш соцаелга. Къулбехьан Вьетнамера шоай бIунаш аракхоххилга, ший кхел ше къоастае вьетнамски халкъа новкъарле ца елга. Бокхача лоархIаме а израильски агрессораш бехке беш йола резолюци.

Конференце оттаьй, белггала аьлча, вьетнамски халкъа политически, материальни, моральни новкъостал дара мероприятеш чакхъяха доькъаьа хьадича тIулакхий программа.

А. ТЮПАЕВ,
Г. СНОБЕЛЕВ,
В. ХАРЬНОВ.
(ТАСС).

ИРАН. Мехиа малхбоаленгахьа Хорасан яхача провинце районе чIоагIа мохк егарах 8 эзар совгIа саг веннов, кхоал нах лазабаьб, дукха городаш юртешк йехаьй, иттаьш эзараш нах цIенош девцаш бисаб. Аьнаще дакъе а лоацаш мохк егача райони бахача наха оашахьадолх ду.

СУРТА ТIА: Дан Истабо яхача юрта дехадаь цIенош.

ЮПИ—ТАСС-а сурт.

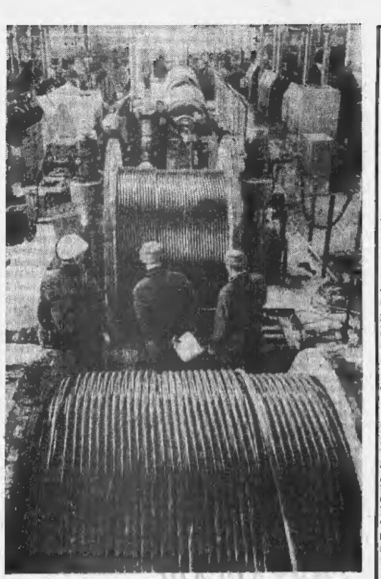

Иркутски область. Потребителашка юххбакцара продукци дIалхьийтай городе Шелехове хьалъеш латтача «Иркутскабель» заводо. Предприятe арахецача 400 квадратни миллиметр сомал долча болата-алюминиевя сьргах пайда эцаргба Красноярски краем Тюменски областем 500 киловольт напряжени йола электропередача хинеш йоххача.

СУРТА ТIА: продукци хьеш и сома дола болата-алюминиеви сьргаш гергду машин.

М. Минеева сурт. ТАСС фотохроника.

ИДРИСЕИ МАРЕМЕИ IАЬСИЙ

Дукха ха я Богатырев Идрис — «Назрановский» совхозе тайп-тайпара балхаш деш вола. Цига уж тIеххьарча шерашка хьал чел эь, тол мел аь балаш пун кулг кхийтта я. Уйла тIаахийта, дика бора по ше хьабеш бола болх, хIьата а садеIам хилапар цунна цу балхах, кхьр хIама ца тоьаш, ше хIаначуя тIехьгIа тIаххача веаш дагадоаллаш цхьа хIама долаш санна хетар.

ТIаикха цкъ совхоза зоотехникана Мунольгов Махьмадаца Iехайна вагIаш из хьоалир Идрисе.

— ЗIамига волаш дена хьайбаш дукхадезаш, царех къахьеташ ва со, — яхаш дувлар баэ тхов тулаш салаIа Iовашкача Идриса. Ферме доахан лолжале, цанна Iулал хема гIоргварий, аккар бежага вахав ма арахий, — вьлар Идриса.

— Цу балхапара хьа безам тIехьбиелча баьдеча нака хетачул чIагIагIнтIа хуло хьо хIаьта Iе а дургваш шеро ца вахана. Хьога цига тIо лхаш ва. Iа яхача тайпара дола-м со а ма воаллий бежага, — аьлар зоотехника. Ая а дер Iунал, уж доажаде чо ден а Iунал. Фу аргало я цу юкъе?

Цул тIехьагIа шоаза а кхоала я цу хьакъехьа къамеьл хилар цанна юкъе. Дукха ха ахар. Махьмал вии а веннавар, хIьата Идрис доадан леладеча шийна моттиг йий хаттa воагIаргвий дага а дешар.

Иштта лаьттах беллача фийга санна хIьрг а тяха ше хьалтIабовл хьа сина солоIам бергболча балхапа безам, ше лоттаду хьа пер чу из сийг.

...Чуйнина лажаш доахха Идриса тенна, дерста IаьсиЙ. Яа кIаьдлаш царна, гIадж бе а елла, малх хьалбалале дена баьъервалла царна тIехьа лела, уж доажаде дикагIа йола моттигаш леха, ханнахьа хий молоае, бийсая хьа царна моша доакъар кхахьа.

Дукха ха йоашаш 166 Iаса чIаделар цо 4—5 бутт баллаша лела в даь. Парех хIаране долал дар юкъова лаьрхIача 190 килограмм. Из кха мара ца аьнача бежана наггахьа хилаш иззал довал. Цхьалолча воча кулгаша кхеба етт а хилац цихьава 160 килограмм мара.

ХIаня по доажалераш 126 да. Хьагулох цар долал а хургдаш кхы кIезигагIа. Иштта по къахьетарга тьежжа бержате за Идрига аланий я. Укх шера июле цо вIйцар 440 сом совгIа, июне 360.

— Августе а кхы кIезигагIа хургдац са алапи, — йоахар Идрисе. — ХIана аьлча дукха дозал IотIакдет гIона мийкахьш буси чIара бежана — 800—900 грамм. Из да плакал 300—400 грамм совгIа.

Идриса хьоккамаш иштта дика хиларах сий ле доагIа шунга хьакхачалехь берашта санна Iунал деш уж кхоабача Бодиево Маремо а. Эггара халагIа дола денош дIахьу но царна, мархIо а дехалш шура хьокхаш, сосках тура шура мала, доакъар даьа Iомалеш.

— Цар кхедеча Iаьсех хьа а кермаш тхоай совхозе кердача доахано Iул вIашагIтоха лоьрхIод саза. — йоах зоотехника Мунольгов Махьмадо. Шура а дулха а IалаьIмате дика хургдолаш да уж.

Шоай бержате дер йита боахк Идрис а Марем а. Мичча хана шо Аьлте-Юртарча ферме доагIе а уж чубахаб аьнна хоавргдац шоана. Дукхагlа йола ха шоай Iаьсашта юкъе дIахьо цар. Нагахь санна цIена, дезадьина, дерста Iаьсий юшта бIаргагуй уж Идрисеи Маремеи хьаьга халаш.

М. КАРАЕВ.

БАЛЛОНАШ ЦА ЛЕЛХИЙТАРА

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа боахама доакъой предприятешкен организацешкен дукха дьаржа да тоIадьи коачъьли газ чуйола баллонаш лелаелга.

Кислородах йиза баллонаш кхераме я уж лерттIа лелвеш ца хилча, дIа-са кхухьача, тIайоттача, IоIовхача хана. хIьата иштта йоадеча хана. Кхерамзлен бокъонаш ца лелаяро каст-каста авареш хулийт. Кхераме да, масала, ацетиленови, кислородни, углекислотни баллонаш парех пайда ийбеча хана на болча моттигашка лелаяр. Бокххача кхераме да лелха йиш йола газаш баллонашка вIашагIъярах баллонаш лелхар.

Иштта, ОГНКЗ арматурни заводо редуктор дIахеттачул тIехьагIа баллона вентиль хьаеллаше а ила бахьнабар кислородни баллона вонтанаш. Цига гучадьлар сальникови фентах хьоанал дIацаккха фиброви прокладка йоллара меттел кIезиг-дукха хьоанал а йоаллаш йола хIама хьоарчаяь хилар.

Массе а сварщика ха деза, нагахьа санна кислородни вентила сальникови фент мелъенна хуле (дIа-са хьоча хана юхахьайза хуле) из дIатIаьхьовзае шоай мара бокъо йоацилга: цхьакха дийча а бокъо яц кислород ара ца ахийтар духьа из юхахьовзае. Кислородни вентила шпиндель массе а хана йисттелча хьаелла еза, хIьата массаза а шпиндель хьеллаш кислород ара а ухаргда, хIана аьлча цу хана прокладка шпиндела вентикс сальника фентана тIатоIанза хул. Кислородах баллонаш юзача заводе а нийсъенкай кислородни баллонаш юзаш йиэзачул тIехьагIлеш вентилеш хьаеллачей дIакъуллачей хана уж летаенна кулгаш доагадаь моттигаш. ХIьата бахьан понагIча хана из лакхехьа дийнар а хинназ.

ХIара сварщика ховш да кислородни баллона чу $0{,}5$ кг/см^2 кIезигагIа йоацаш давлени йитанза аргIоацилга. ХIьата а цкъази из бокъе теллахь. Цу тайпара йола (юхейиса давлени йоаца) баллонаш юзача заводага, гIод а ца токхаш, дIаллер духьа потребителе баллона чу тоIадаь фо залонаш йола давлени я. хIьата цу фена баллонашка хьоакхал а ух. Цу тайпара бокъонаш тIедахкаро кислородни баллонаш лелхийтанза йитац.

Дагаххабалаза дардадц баллонаш кхоалена кIал лоаттае езаш хилар (къаьстта а ахкан хана), хIьата дIа-са кхухьаш кхоллар (брезент) тIа кхолла а деза царна, хIана аьлча, мальха аIанараша йIох а йийа, цар чура давлени алсамйоах. Из бахьан долаш аварен хинна моттигаш я.

Дукххача шоай автомобилаш йолча наха па доагIача тIулаккха пайду ийбу кислородах, вешта аьлча, автомашинашта басар хьокхаш тоIадаьча фена меттел пульвилизаторашка ухийт из. Из дечо шийна а баллонаш юзача заводе болхлошта а кхерам хулийт. Цкъа-дале, кислородах чулоина барзкъа цхьа бахьан сийг ча кхийтe а лоталу, шоалагIа-даьле, баллона вентилах басар а яя хьеккачун кулгах хьекхача хIамаех йоалла хьоанал а хьоаяла йиш я.

Геттара кхераме а иштта летаалуча газах — коачъьача ацетиленах йизача баллонашта хула аварен а. Коачъьъ ацетилен чуйолча баллонех пайда ийбеча хана из вентилеха дIахуттача арматурахи чакхъюлаш хьехул лекхаш йола смесь, хIьата из лелха а лелх.

Кислородни баллона вентилаш органIа а йолаш, ацетиленови баллона вентилах доахк дьатта хьекха талата е резина гIозараш.

Ацетиленови баллона вентила шпиндель а юхелца хьеелла еза. Цунца IалашIул сальник тIетаIалга а ацетилен ара ца ухийтилга а.

Автомашинаца дале а кхыча транспортаца дале а ацетилен дIа-са кхухьаш вентиль кIезиг-дукха ше хьа а еллаеде, газ арахъа йиш я. Ара юкъе из кхераме дац, нагахьа санна хузов чу, цIен чу гIаьленах а баллонашца йолча кхыча хIамаех бахьана снийг ца кхете. Цудухьа ацетилен дIа-са кхухьача белхлоша баллонашца цхьана кхы коллагIа яле а йола хIамаш тIайоттийта а нах тIахувшабе а йиш яц.

Баллонаш екаде дIайиеш вар вентилех газ арахий хьежа еза, цунах сапа чеп а хьеккаш. Газ арахаш хуле, газосварщик хьа а вийха, сальникови фент дIа тIа а хьовзаь, вентила шпиндель тIатоIаргна из цунга соцайта еза. Нагахьа санна арахьа газ цунна соца ца лой, баллон ше йиэзача заводе юхахьийта еза.

Уж бокъонаш кхоачашъеро йиш хулийтаргъа хIана а тIехьа хулаш йола авареши хатараш ца хилита.

С. КУМЕНКО.

Грознени автогене - карбиде заводе карттера инженер.

Къахьегам дукхабезаш кхебу

Массе оагIорахьара хьашташ лостамаш дегIаухилга а хIьата иштта дешархоита профессиональни къахьеган безаийтилга а дуккагIча даькъе къахьегама урене хулаш да.

Къахьеган дукхабезаргбалаш бераш хьалкхедепа дика вIаштIехьдаьккхад Сунженски района Ассиновски станицерча берий цIагIа (директор вов. И. А. Фарафонов).

Ассиновски берий цIа вIашагIделлад 1944 шера ноябре. Цу хана дена берий цIено хьехам а бенна арабахнаб IаьлаIмате дукха воспитанникаш. Уж хIана профессионально-технически училищашка, юкъерча специальни лакхерчен дешара заведенешка дешаш е уж йисте а яьха вий Даьхен тайп-тайпарча моттигашка балхаш деш ба.

Берий цIагIа даиш вах-хаиахьа хьех юртбоахама къахьеган. Берий цIен балха шера плана тIа къаьстта раздел я: дешар хьехара теорехи практикахи хьдда мероприятеш а дерригa балхаш плавагIа кхоачандара ханаш а бахтаьаьча берий цIагIа бераша юрта боахамера къахьеган Iомабари дешар хьехари. Цу тIа оттадаьд тIаяьинача хIамай биологе группашка воспитателаша а цхьаза кхайха боалабаьча агрономаша а теоретически занятеш еяга.

Воспитателаша къахьегама дисциплина чIоагIа лелаергIолаш Iоьалу бераш. Масала, «Къахьеган—руаькъа дукдувна хьаст», «Массанена а къахьегараш дукхабеза Даьхенна», «Къахьеган Даьхе дораен кийча хила», «Дешар—вай къахьеган» яха а кхыйола а беседаши доклааьнши ю.

Берий цIенна кхоачашбеча тайпара вIаштIехьбаьккхаб берий къахьеган. Берий цIен ший сомий беш, огород я, покхарий да, школе занятеш йолча хана (апрель, май, маьна юхьанцара деноша) цига юртбоахама балхаш ду бераша кIирана 3—4-за. Цига ю цар шоай практически занятеш а. Фу ду цар? Инструктора кулгалагIа гаьний гонахьенаш оаза, гаьнашта кIир тох, хорсамаш, мисторгаш, хохаш, кхыйола огородни культураш дIае хаьсий доах. Дакъа лоац уж культураш дIаювча, царна оасар деча, хий дулача. Цул совгIа, даим балхаш ду цар сомий беша. Ахва чакхдоалаш, гуйран хьалхарча деноша бераша дакъа лоац баьцадараш, сом, кхыйола культураш чуэцача. Ахкан каникулаш йолча хана а дийнахьа 3—4 сахьата белх бу цар.

12 шу дизад массала а дакъа лоацаш 15—20 саг хулаш йолча покхарий лелдерий кружоко болх бу. Гурахьа, Iай, бIаьстан юкъе покхарий леладара теори Iемаю цар, хIьата аькки практически дакъа лоац покхаршта гIулакх деча. 80 кикх ба берий цIен. Укх шера 986 килограмм моза даьккхад къонача покхарий лелдерашa.

Шоай гIулакх чIоагIа дукхадеза къонача покхарий леладерашта, чIоагIа уйла тIайоххийтам Iомаш цар покхарий лелдерий професси. Хьалха хинна воспитанникаш — покхарий леладьараш берий цIагIа баьхкача, эггара хьалха покхарий латтача цига тхо оал цар.

Берий цIагIа кхийнараша даиш дакъа лоац обществана пайдана болча къахьегаме. Масала, кханкара юртбоахама балхаш чакхдоакхача новкъостал ду цар XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза. Территори цхьалхайсакхача, берда гIирсаш хьатIадеча, къамкача помещенешта ремонт еча дакъа лоац. Берий цIен воспитанникий ницкъаца, цигара чакхбаьннарий новкъосталца 1966 шера хьалйир бойх ба 25 моттиг а йолаш йола столярни мастерской, 1967 шера — тIаьнам пищеблок, хIьата укх шера капитальни ремонт яй берий цIен кхаь корпуса. Помещенешкара уйлаш хийцад, штукатурка яй, наIараша, корашта, уйнашта басараш хьекхад.

Белцача, ремонт еча хана чIоагIагIа аппшача столярни гIулакха мастерашта, плотникашта, штукатурайта-малараша моттед дIалоттар берий цIагIа хьак а вхийна хIанз №№ 13, 11, кхыча профессионально - технически училищашка дена багIа дешархой.

Традици а хинна хIадахал гIонна лелабеча боахама участникашка баьча балха а ахкан замалахьа бераша баьча балха а итогаш еяга. Масала, итогаш еча хана гучадьлар, воспитанникий къахьегамца 1968 шера хьал а кхедь мукза 18 тонн. гIамгIайн кхыча сомийн 6 тонн, баьцалдараш чуийца хилар. Консервни заводе дIачуеннай хьачий 3 тонн. Цул совгIа, бераша Iаина кийчьай варенe 2,5 тонн, бокъьабаьча сомо 1,5 тонн, и. кх. дI.

Ассиновски берий цIагIа бераш къахьеган дукхабезаргболаш хьалкхедаро кокъостад ду воспитанникий дисциплина тоаярш уж дешарах дикагIа кхетийтарах. Масала, ве дешаш а хардахьа делаш я бар В. Савин, Л. Усаьлцев, С. Гусаров, В. Тиранов, Л. Плотникова, кхыбараш Пхьабакда, тIа-тIа дукхагIа уж къахьегама юкъеозаре дика аьттув баьккхар. Цукха а дикагIа ляне, берий цIен дерригача гIулакхашка хьанарегIа дакъа лаца баьлар уж, цар дисциплина чIоагIа тоелар.

М. ХАМАТХАНОВ.

62 мехко пйю советски техника

МОСКВА. (ТАСС корр.). ЙоккхагIа йолча 500 совгIа советски заводаша арахьарча рынке кхуьийт мехдаьтта, металлургически, кIора, промышленностa цхьалолча кхыча доакъошта лаьрхIа оборудовани. Цу хьакъехьа пресс-конференце хоам бир «Машиноэкспорт» яхача ерригсоюзни объединене председателa В. Г. Андюшин.

Объединене Венгерски Халкъа Республике яхьийтай будапештски метро хьакъеча пайда оэаш йола проходчески комплексаш. Дуккхача социалистически мехкашка яхьийтай йиткъа оагIош йола турбаш хьаэ къаьстта шоай тайпара станаш. Уж тайпа станаш СССР-ера ийцай иштта Англе, Франце, Швеце, Японе, кхыча мехкий фирмашa.

«Машиноэкспорта» председателa хоам бир объединене Турцеи Алжиреи яхьийтай пхи эзар метрга кхечачица кIоарга мехкдьатта скважинаш йоахаш буру деттаргдола комплексни установкаш. Мехкдьатта продукташ чулоаттае IалаьIмате йоккхий резервуараш ийцай СССР-ера дуккхача мехкаша, цу даькъе ОАР-а а Итале а.

Шерра-шера йоккхагIа хул советски машинийи оборудованен экспорт. 15 шу хьалхагIа 17 мехка кхухьийтар «Машиноэкспорто» оборудовани. ХIана цун торгови партнераша юкъе—Европа, Азе, Африка, Америка 62 мехка фирмаши организацеши.

Объединене экспортни продукце образецаш хьокха оттаь хиннай дунен халкъашта юкъерча 15 ярмаркен довзол деьарча мехкашка 16 специализированни выставкеи.

СПОРТ

Грозне дIахьоча мастералла кандидатий Еррригроссийски шахматни яхьай нийс тур чакхъьлинай.

Сакъердаме яр вархIлагIча туре Х.-М. Ошаевая (Грозный) В. Осаловаш (Чебоксары) лоацаль партe. Цига грознинец котьалар. В. Усачова В. Коренскийн, В. Омельченка А. Чубукова эшабир. Цхьаккха а кот ца эалаш чакхъьлар С. Кастарнеен В. Эйдлинен лоацаль партеш.

ВархIлагIча туре дика лайзар Г. Цой. Дукха хана а доацаш эшавир цо шийна духьала лайза В. Коренский. В. Шамрая (Воронеж) В. Ракоп (Куйбышев) эшавир, В. Усачева — Х.-М. Ошаеваш Ю. Неслова — В. Омельченкои.

Терко тIаозаш дар йиссагIча тура довзараш. В. Коренске С. Кастарнов, Е. Свешникова А. Хайо, В. Эйдлиний В. Шамрай, В. Ракова В. Калиниченко эшабир. В. Ровенске В. Омельченкова хинка вIашагIкхетар цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар.

ХIана нийс тур йистаьлнначул тIехьагIа турнире хьалха ва В. Свешников (Челябинск). БархIлех вархI очко я цун. ШоалагIча моттиге ва нийсех вархI очко йола В. Эйдлин (Брянск). Ловзалкка цхьа парти а йолаш бархIлех алх очко я В. Усачева (Тула).

В. КУЗНЕЦОВ, шахматий спорттера судья.

СУРТА ТIА: В. Ровенскова (Орджоникидзе) ловзаш ва грозненец Х.-М. Ошаев.

О. Смородинова сурт.

«ТЕРЕК» КОТЪЯЬЛАР

СССР-а хьалхара моттиг яккхара «А» классе шин футбольни команда аргIанара матч хилар самардийнаь. Волгограде вIашакхийттар «Терекен» моттигерча «Трактор» яхачен командай футболисташ. Цига счет 5:3 йолаш вай футболисташ котбаьлар.

* * *

«УРОЖАЯ» ТОЛАМ

Укх деношка футболах ловзаш СССР-а хьалхара моттиг яккхара «Б» классе чуйоагIа Грознера «Урожай» Кафан яхача городе «Лернагорши» лайзар. Хьальний наIарашка массеха бургаш чутоха йиш йолаш бар «Урожай» футболисташ, бакъда, шоай торопех пайда эцанза цар. Хьалхарча тайне цхьа бургаш чутелар Б. Желибовско, хIьата шоалагIча тайне — А. Найденова. Цу тайпара счет 2:0 йолаш «Урожай» футболисташ кот а белаш чакхъьлар из матч. Ший аргIанара матч Моздоке дIахьорга «Урожай» команди футболисташа.

ВАЙЧАР. ДИКА АЬТТУВ БАЬЛАР

Вайна махарра колхозий совхоший спортивни коллективий укх шера эггара хьалха спартакиада хиннай. Укх деношка цу спартакиада финальни яхьаш хилар город Краснодаре. Цига дика хьокхаьаш гойтар Нохч-ГIалгIай республика викалаш. Спартакиада чемпионка а хинна ши дошо медаль яьккхар толаш кхуэсача яьлника викъа лаьнача Бубликова Зидене. Кхо медаль а яьцха дIадаькан шигара вай мехкало Матиев Мухарбик (диск кхоссам).

Редактора заместитель А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (2-гIа этаж). Телефонаш: редактора—2-44-00; редактора зам.—3-30-11; белгалхачо секретара—3-34-30; партийни вахари, культуран, промышленносте отделий—3-42-30; юртa боахамен посьмий отделий—3-42-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина 11 (2-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-30.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05229. Заказ № 3906.